

Sayı: IV

1940

TÜRK TARİH, ARKEOLOJYA VE ETNOGRAFYA DERGİSİ

MAARİF VEKİLLİĞİ TARAFINDAN NEŞROLUNUR

MAARİF MATBAASI, İSTANBUL, 1940

BEYŞEHİRİ KİTABELERİ VE EŞREFOĞLU CAMİİ VE TÜRBESİ

Yusuf Akyurt

Konya Müzesi Müdürü

Eski eserlerin tesbit ve muhafazasına karşı beslediği sevgi ile erbabı sanayiîm ilmi meksubatı ve mevhubatını takdir eden Maarif Vekâletinin gösterdiği alâkadan dolayı Beyşehirdeki eski binaları tetkik için 8/10/1936 tarihinden 15/10/1936 tarihine kadar kaldığım 9 gün içinde eski İçşehir ve Yenişehirde mevcut kitabelerle mebaninin ve bilhassa Eşrefoğlu cami ve türbesinin plânlarını almıştım.

Bundan evvel yani 29 Mayıs 1932 tarihinde Beyşehirine gidip ancak orada üç saat kalmak mecburiyeti hâsıl olmasına mebnî o vakit mebnî ve kitabeler üzerinde tetkikat yapmamış idim. Bu son seyahati evvelce ihzar eden esbak maarif müdürü Esat Altan'a ilim ve fazilet namına teşekkür etmeği vecibe tanırım. Eski eserlerin muhafazası hakkında hassasiyet gösteren şimdiki maarif müdürü H. Z. Kalkancı'ya teşmil etmek lâzımdır.

Gerek Avrupada, gerek memleketimizde yazılmış ve basılmış bazı eser ve mecmualarda Eşrefoğlu cami ve türbesinin ve diğer mebaninin plânları mevcut olmadığı gibi kitabelerin dahi hem yanlış ve eksik yazılmış, hem de satır satırına kayıt ve tesbit edilmemiş olmasına binaen plân ve kitabe ve maktaların tersim ve tesbitinde fennin icabatına riayetle dikkat ve itina edilerek her ihtimale karşı da kitabelerin istampajını da almıştım.

Zemin müsait olmadığından ben burada Beyşehir hakkında tarihî, coğrafi, sınaî, iktisadî ve istatistikî malûmat veremeyeceğim. Yalnız mebanileriyle Eşrefoğulları hakkında kısa malûmat ile cami ve türbenin tariflerini yazmakla iktifa edeceğim.

Beyşehir eski Pisidya kır'asına dahildir. Konyanın 89,5 kilometre garbi cenubisinde bulunuyor. Otomobil ile Konyadan üç saatte varılır. Şose yolu çok muntazamdır. Oradaki cami ve türbeyi görececek yabancı seyyahların Beyşehirinde kalmalarına lüzum yoktur. Bir günde gidip Konyaya dönmeleri mümkündür.

EŞREFOĞULLARI

Eşrefoğulları hakkında tarihlerin verdiği bilgiler çok az ve kısadır. Birçok tarih kitaplarını karıştırdım. Evkaf defterlerini baştan aşağıya kadar gözden geçirdim. Eski tapu kayıtlarına baktım. Bu aile hakkında doğru ve kanaat verecek mufassal malûmat bulamadım. Bugün elde mevcut mehzazlarımız şunlardır:

1. — Şahabettin Ebülabbas Ahmed-ül-Amrî [1] nin (Mesalîk-ül-emsar fi memalîk-ül-emsar = مسالك الابصار في ممالك الامصار) adlı kitabı. Bu kitap İstanbulda Ayasofya kütüphanesinde vardır. Numarası: 3416,

[1] Şahabeddin Ebülabbas Ahmed-ül-Amrî: 749 H. = 1348 M. tarihinde Şamda ölmüştür.

2. — Eflâki dede'nin [1] (Menakib-ül-arifin ve Meratib-ül-kâşifin = مناقب العارفين ومراتب الكاشفين) adlı menakıbı mevleviye kitabı. Konya müzesi kütüphanesinde 2158 numarada kayıtlıdır. Yazmadır. 860 tarihli. 620,640,641 sahifelere bak.
3. — İstanbul sayıyı üstadımız Halil Ethem'in (Düveli İslâmiye) adlı kitabı. İstanbul Millî Matbaa 1927. Konya Müzesi Kütüphanesi numara 3092. (287-288) sahifelerine bak.
4. — M. Lebau: Histoire du Bas Empir. Cilt: 19. S. 6. bu kitap İstanbul'da Bayazıt Kütüphanesinde vardır. Numarasını hatırlıyamadım.
5. — Beyşehirde mevcut cami, türbe ve kale kitabeleri.
6. — Defterhanenin (Defteri Atik) te başlık kaydı.
7. — Cihannüma, Kâtip Çelebi, İbrahim Müteferrika basması, sene 1145, sahife: 618. Müze kütüphanesi No. 4139.

MEHAZLARIN MÜNDERİCATI

1. — Mesalik-ül-Ebsar: Üstadımız Halil Ethem'in (Düveli İslâmiye) adlı kitabının 287 nci sahifesinden alınan hulâsa:

(Memleketi bin Şeref) diye tevsim ettiği fasılda Rum memalikinde o zaman mevcut olan Türk ümerasının bir takım eski hükümetlerin bakıyesinden olup kendilerini muhafaza edebildiklerini ve Selçukilerin hini inkırazında kesbi istiklâl ederek dağlık mahallere hâkim kaldıklarını ve ovalar ise Moğol ümerasının elinde bulunduğunu ve bütün bu Türk ümerasının Germiyanoglu hakimiyetini tanıdıklarını ve Timurtaş ibni Çobanın valiliği esnasında bu Türk emaretlerini feth ve teshir ettiğini dermeyan ettikten sonra (İşte Memleketi bin Şeref dahi

[1] Şemseddin Ahmed Eflâki-el-Arifî: Konyalıdır. Ahi Naturun oğludur. Bedreddin Tebrizi'nin ve Muhiddin Cindi'nin talebesindedir. Konyada Yeşil Kubbenin şarkında vaki Topbaş Hoca evinde mefundur. O evlerin yerleri vaktile mevlevî dergâhı etrafındaki Hadikat-ül-Ervah denilen üzeri açık kabristan idi. Kitabesi 20 nisan 1929 tarihinde Konya Müzesine getirilerek 923 numaraya kaydolunmuştur. Kitabesi şudur:

1 — الله الباقي 2 — انتقل من دار الفنا الى دار البقا 3 — الصدر الكبير والخبر البجير
فريد دهره 4 — وحيد عصره المرحوم شيخ افلاكي 5 — العارفي تغمده الله بغفرانه يوم الاثنين
آخر رجب سنة احدى ستين وسبع مائة

Bu kitabeye nazaran Eflâki Dede 761 H. = 1360 M. tarihinde vefat etmiştir. Eflâki Dede Mevlânânın oğlu Sultan Veledden ve oğlu Ulu Arif Çelebiden tasavvufa müteallik mahlûmat almıştır. Ahmed olarak birçok beldelerde seyahatta bulunduğu halde o zaman için Konyadan daha yüksek bir ilim ve fen şehri görmemiş olduğundan dolayı doğduğu Konyaya avdete mecbur olmuştur. Riyaziyatta, heyet ilminde kemal ve ihtisası bulunduğundan dolayı zamanının erbabı kemali «Eflâki» mahlasını vermiş idiler. Kendisi mütevazı olduğu için ismini yad etmek icap ettiği zaman «Eflâki» kelimesi yerine «Haki» mahlasını kullanır idi.

Ulu Arif Çelebinin tensip ve emrile Mevlâna menakıbını yazmıştır ki (Menakıbı Eflâki) diye meşhurdur. Bu menakıbı (718 Hicrî) tarihinde yazmağa başlamış ve (754) tarihinde ikmal etmiştir.

Eflâki Dede (Nısfınehâr) hattını Yeşil Kubbeden geçirmek istediğinden coğrafi hatlarını beldelere göre hesap ederek meydana getirmiş ve birçok eazımı teşvik eylemiş ise de emeline muvaffak olamamış olduğu rivayti vardır. Ben bu rivayeti tevsik edemedim,

bu rakımdan idi... Makarrı hükûmeti Beyşehir olan bu memleket müstakil bir emarettir. Ordusu yetmiş bin süvariden ibarettir. Altmış beş kasaba ve yüz elli beş kariyesi vardır. Bu memleketin emiri, Timurtaşın emriyle katlolundu...) diyor. Bu vak'a ise Timurtaşın Mısırda tarihi katli olan 728 senesinden biraz evvel olmak lâzımgelir.

2. — Menakıb-ül-Arifin ve Meratib-ül-Kâşifin: Eflâki Dede, Konya müzesi Kütüphanesi, numara 2158, yazma, 860 tarihli sahife: 676.

620 nci sahifedeki satırlar şudur:

- 4 — همچنان بنده مخلص نقل می کند که شی ملک الامرا مبارز الدین چلبی محمد بك ولد اشرف در بکشهری
- 5 — حضرت چلبی را بمهمانی دعوت کرده بود و از حد بیرون نیاز و اعتقاد نمود بانواع بندکیها
- 6 — کرد هانا که فرزند خود سلیمان شاه را از سرای خود خوانده بحضرت چلبی پیش کشی کرد
- 7 — مرید ساخت چلبی کبری نادر در میان سلیمان شاه بسته روان کردند چلبی محمد بك سر نهاد
- 8 — از کیفیت عاقبت حال و مال ان فرزند سوال کرد فرمود که بعد از شما خرابی این ولایت
- 9 — و تفرقه جمعیت این جماعت در قدم او خواهد بودن و عاقبت الامر اورا
- 10 — درین دریاچه انداخته نیست کنند پدر بیچاره کریان کشته تمامت حاضران کریستند
- 11 — فرمود که دریغا این پسر خیره سر اصلا درس اقبالی ندارد و هیچ نوع سری و سروری را
- 12 — لایق نیست. شعر :
- ای بسا مهتر بچه کز شور و شر شد ز فعل زشت خود ننگ پدر. همچنان
- 13 — شد که فرموده بود و در ایام دولت تمور تاش بکشهری را فتح کرد شهر را تاراج
- 14 — کردند و بعد از چند روز در همان دریاچه سلیمان شاه را تاسایدند و ان مملکت
- 15 — ییاب شد.

TÜRKÇESİ

Bu yüreği temiz bende, böylece nakil ve hikâye ediyor ki bir gece Beyşehirde, evlâdı Eşreften Emir-ül-Ümera Mübarizüddin Çelebi Mehmet Bey, Hazreti Arif Çelebiyi [1] misafirlikle sarayına davet etmiş idi. Mehmet Bey davetini kabul ettirmek için Çelebiye karşı en büyük rica ve niyazlarda bulunmuş ve en büyük samimî itikatlarını, hakikî ihtiramlarını göstermiş idi. O derece tevkir ve tazimde bulundu ki oğlu (Süleyman Şah) ı yanına çağırarak Çelebinin oturduğu yere (Pişikeş) [2] gönderdi ve onu Çelebiye mürit yaptı. Çelebi Süleyman Şaha misli bulunmayan bir kemer kuşattı. Birlikte büyük bir ihtişam ile Mübarizüddinin sarayına geldiler. (Süleyman Şah orta yerde hizmet ediyordu) Mehmet Bey başını eğerek Çelebiye: (Bu oğlumun hayatına ait akibetin ne olacağını beyan buyurur musunuz) dedi. Çelebi: (Sizin devrinizden sonra bu vilâyetin harap ve perişan olması ve ahalisinin dağılması bu oğlunuzun ayağının ucunda vuku bulacaktır. Bu gibi hadisat neticesinde düşmanları kendisini de bu deryacığınıza atıp yokedeceklerdir) cevabını verdi. Bu acı haber üzerine; Mehmet Beyle beraber orada bulunanların hepsi ağlaştılar. Çelebi Hazretleri yine buyurdu ki: (Yazık başı dönmüş bu çocuğun tepesinde hiçbir iyi talih bulunmadığı gibi kendisinin de reisliğe ve ululuğa liyakati yoktur.) Şiir:

ای بسا مهتر بچه کز شور و شر شد ز فعل زشت خود نک پدر

Birçok büyük adamların evlâdı kendi işlerinin çirkinliğinden ve zamanlarının fitnessinden ve kargaşalığından dolayı babalarının nam ve şerefine halel vermişlerdir. Az zaman sonra, hâdise Çelebinin dediği gibi ortaya çıktı. (Mehmet Bey dünyadan gitti). (Timurtaş) eyyamı devletinde Beyşehirini istilâ etti. Şehri yağma ettiler. Birkaç gün sonra (Süleyman Şahı da göle attılar öldürdüler) o memleket bu suretle harap oldu, gitti.

Yine mezkûr nüshanın 640 ve 641 inci sahifelerindeki satırlar şudur:

4 — الحکایه . همچنان بنده خاکی نقل می کند که

5 — دانشمندی بزرگ سمرقندی نورالدین نام بنوی مرید حضرت چلبی شده

بود وزمانی

[1] Ulu Arif Çelebi: Doğumu 18 zilhicce 670=temmuz 1272 M. Ölümü: 24 zilhicce 719 = şubat 1320 M. Mevlânanın vefatından sonra Mevlâna postuna oturan şeyhlerin üçüncüsüdür. Ulu Arif Çelebi Şeyh Salâhaddin Zergubün kızı ve Sultan Veledin zevcesi Fatma hatunun oğludur. Mevlâna Celâeddini Ruminin oğlunun oğluna isim olmak üzere (Feridun) ve lâkap olmak üzere (Arif) demıştır. Ulu Arif Çelebi seyahati pek çok sevdiğinden gezmediği ve görmediği memleket kalmamıştır. İlmî, fezaili yüksek olduğundan bütün Selçuk ümerasile Karamanoğulları tarafından pek çok hürmet görmüştür. Ekseriyetle farisî ve türki ve biraz da arabî olarak veciz ve selis şiirleri vardır. Bütün ismi (Şemsüddin Feridun Ulu Arif Çelebi) ve bazı kitaplarda (Celâleddin Ulu Arif Çelebi) görülmüştür.

[2] Pişikeş: İhsan, Hediye ve büyük adamlar bir yere giderken önden giden maiyeti memuru yahut kölesi demektir.

- 6 — ملازمت نمود در اتمام مهمات جزوی می کوشید اما مردی بود فضول
نفس و کستاخ
- 7 — روهانکه از سر غرور و شرور سرور اوقات اصحاب را مکدر می گردانید روزی
- 8 — حضرت چلبی بدو اشارت کرد که مکتوبی چند بستان و پیش ولد اشرف
برو و از برای
- 9 — درویشان حضرت کندم و روغن و غیره حاصل کرده بزودی بیا فی الحال
میان بسته
- 10 — میخواهد که بر اسب سوار شود تنک زین کسینخته سر نگون فرو افتاد
علیها چون
- 11 — روانه شد حضرت چلبی فرمود که این مرد بی سر می رود عجبست اگر
کشته نشود
- 12 — و مجموع اصحاب که بر در تربه مقدس ایستاده بودند محسوس دیدند که
آن درویش
- 13 — بی سر میرود بعد از چهارم روز خبر رسید که نورالدین سمرقندی را
ولد اشرف
- 14 — بقتل آورد مکر پیش محمد بك ولد اشرف رحمه الله مردی بود شاعر
و فاضل مشهور
- 15 — او را طرازی می گفتند و این شخص را از قدیم العهد با او مصاحبت
بوده و سفرها
- 16 — با هم کرده و این شاعر بیچاره او را مهمان خود ساخته بود در میان ایشان
بحثی واقع
- 17 — کشته سمرقندی از فضولی نفس او را کشته خبر بولد اشرف رسید
ازین حال افعال
- 1 — نمود و مفتیان شهر بقتل قاتل فتوی داد او را نیز همان لحظه کشته اند
- 2 — و هر دورا بیکجایی دفن کرد همانا حضرت چلبی فرمود که برای یاران
قریان

- 3 — کردیم از انک [از انکه] او در قصر یاران بود و نفس او سکی بود عقور
یاران بجمعهم
- 4 — سر نهاده غریقِ عَبْرَتِ عَبْرَتِ کشته در غیرت آن حضرت حیرت فزودند
- 5 — همچنان ولد اشرف متوافر خدمات نمود عذرها خواست حضرت چلبی در
- 6 — جواب فرمود که شما دران کار آلت دست کردکار بودید و ارادات حق
- 7 — چنان شود و سبب نزول آن بلا انفعال خاطر اولیا بود و این
- 8 — بیت را فرمود نوشتن که شعر :

Şiir:

هرکه کز جنبد پیش جنبشم کرچه سیمرغ است زارش می کشم

TÜRKÇESİ

Bendei Hâki şöylece naklediyor ki (Nuriddin) isminde Semerkantlı büyük bir âlim var idi. Yeni ve yakın bir zamanda Arif Çelebiye intisap etmiş mürit olmuştu. Bir müddet Çelebiye devam eylemiş ve malca, bedence az çok hizmette bulunmuştu. Az çok çalışmak ta gösteriyordu. Lâkin nefsi bülfuzul (patavatsız herkese çatar), küstah gidişli bir kimse idi. O derecede ki mütekebbir, azametli ve şer tarafları olduğu için Çelebinin ve kendi arkadaşlarının sururlu zamanlarını bulandırır ve karma karışık edermiş. Bir gün Çelebi ona (Şu birkaç mektubu al, Eşrefoğlu yanına git; Hazreti Pir Dergâhının dervişleri için un, sadeyağ ve daha başka lüzumu olan şeylerden sana verilecek onları al çabuk geri dön yine buraya gel) emrini verdi. Nuriddin derhal yolculuk kuşağını kuşandı. Çelebi ve dervişler karşısında ata binmek istedi. Hayvanın kolanı birdenbire çözüldü (yahut koptu) Nuriddin tepesi üstüne düştü. Bu suretle Nuriddin yine hayvana bindi. Çelebi onun arkasından bakarak: (Bu adam başsız gidiyor, eğer öldürülmezse hayreti muciptir) dedi... Dördüncü günden sonra Nuriddini Eşrefoğlunun öldürdüğüne dair Konyaya haber geldi. Bu katlin sebebi şudur: Meğer Eşrefoğlu Mehmet Beyin yanında (Tirazi) isminde şair, fazıl ve meşhur bir kimse varmış. Ötedenberi Nuriddinin o şair ile aralarında ülfet ve sohbet varmış, ikisi birlikte birçok sefer ve seyahatte bulunmuş imişler ve o defa da biçare şair Tirazi, Nuriddini Beyşehirinde kendi evine müsafir kabul etmiş imiş. İkisi arasında bir bahis cereyan etmiş, Semerkantlı nefsinin daima şer ve masiyete mail bulunmasından dolayı zavallı Tiraziyi öldürmüştü. Bu hadisenin haberi Eşrefoğluna iriştığı zaman bu halden dolayı çok müteessir ve münfail olmuş. Şehrin müftileri katilin katli için fetva vermişler. Semerkantlıyı da hemen o dakikada öldürmüşler ve iki cesedi de bir mezara koymuşlar. Hazreti Çelebi Semerkantlının öldürüldüğünü işidince: (Maksadı daima yâranının zevkini bozmak olup öyle bir kudurmuş köpek olduğu için dostların şerefine kurban ettik) dedi.

Oradaki yarânın hepsi başlarını öne eğerek gözlerinden ibret yaşları dök-
tüler... Eşrefoğlu Mehmet Bey Çelebiye çok hizmetlerde bulundu. Konyadan,
Semerkantlıyı öldürmüş olduğundan dolayı mazeretnamelerle Çelebiden af dile-
di. Çelebi, Mehmet Bey'e: (Siz bu işte, Nuriddinin katli meselesinde yeddullahın
vekili oldunuz ve hak böyle istiyordu, böyle oldu.) diye cevapnameler yazdı. Se-
merkantlıya bu belâyı getiren sebep evliya hatıralarını kırmaya devamı oldu.
Dedikten sonra şu beyti onlara yazdı:

هرکه کژ جنبد بیش جنبشم کرچه سیمرغ است زارش می کشم

Benim hareketime karşı kim eğri hareket, eğri gidiş gösterirse o adam anka bile
olsa yine ben onu ağlatıp zar ederek öldürürüm.

5 - 6. — Beyşehirinde mevcut cami, türbe ve kale kitabeleri. Defterhanenin
defteri atikteki başlık sureti. Bu iki me haz yerlerinde yazılacaktır.

7. — Cihannüma, Kâtip Çelebi — İbrahim Müteferrika basması, sene 1145
sahife 698. Konya Müzesi Kütüphanesi numara 4139 Cihannümanın 618 inci sa-
hifesinde Beyşehirinin tarifi bahsinin kenarında sonradan yazılmış şu matlap
vardır:

1 — مطلب

2 — وفات الامیر سیف الدین سلیمان ابن اشرف ملک بکشهری

3 — فی یوم الاثنین اوایل محرم سنه اثنی و سبعمائه

Şu matlabın kaydine nazaran Seyfettin Süleyman bin Eşref 2 muharrem
702 = 27 ağustos 1302 tarihinde yani yaptırdığı türbenin tarihinden sonra ve-
fat eylediği anlaşılıyor.

Mülâhaza: Muallim Memduh Yavuzun bastırıldığı (Eşrefoğulları Tarihi -
Beyşehir Kılavuzu) adlı kitabının 14, 15, 16 ncı sahifelerinde Eflâki Dedenin
iki bentleri tercümesile birlikte neşrolunmuştur. Bu satırların mukaddimesinde
(Müze müdürünün defterinden esasile karşılaştırarak çıkardım) diyor ise de
bu yazılar defterimden çıkarılmış olmayıp yazdığım (Türk Âsarı Atıkası Bina-
larına Ait Tarihî Mecmua) adlı kitabın (Selçukiler devri - ikinci cilt sahife 5-8)
dan istinsah eylemiştir. Tashih olunur.

EŞREFOĞULLARI TÜRK VE MÜSLÜMAN MI, MÜHTEDİ Mİ?

Üstadımız Ahmet Tevhit ile birkaç sene evvel Eşrefoğulları hakkındaki uzun
mübahaselerimizde bunların (Komnen) ailesine mensup olduklarını bir iki yabancı
tarihçiye atfen söylemiş ve not defterini çıkararak bana şu cümleleri yazdırmıştır:

{İsakın oğlu = Jan Komnen ve İmparator Kaloyaninin yeğeni olup (1140) Milâdî senesinde Türklere iltica etti ve Müslüman oldu. İsmi (Eşref) konuldu. Bu mühtedi Konya Sultanı Birinci Mes'udun kızını aldı. (Çelebi) unvanı verildi. Bir oğlu dünyaya geldi. (Süleyman) ismi verildi.}

Halbuki tetkikatım neticesinde şu köksüz ve asılsız rivayetin doğru olmadığı şu izahat ile sabittir:

Yabancılar, Eşrefin iltica tarihini 1140 Milâdî senesi olarak gösteriyorlar. 1140 Milâdî senenin başı 534 senesi cemaziyelevvelin dokuzuncu pazartesi gününe tesadüf ediyor ki bu tarih ile Eşrefin oğlu Seyfettin Süleymanın ilk kitabesi 689 cemaziyelevvel = 1290 senesi mayısında olmasına mebni gösterilen iltica tarihinden tam 150 sene bir zaman geçmiştir. Şu erkamın belâgatine bakılırsa Eşrefin henüz doğmadığı kanaati hâsıl olur. Eşrefi o seneye yaklaştıralım, oğlu Seyfettin Süleymanın yukarda bahsi geçen ilk kale kitabesi 689 H. = 1290 M. tarihinden yabancıların lehine olarak 50 sene çıkaralım. Bu 50 sene içinde Eşrefin hükümet sürdüğünü farzedelim, Geride 100 sene kalıyor. Eşrefin o zaman yani iltica ettiği beyan olunan tarihte en az yirmi yaşında olsa şu halde evlâdile beraber 120 yaşında iken Rükneddin Birinci Sultan Mes'ut [1] Selçukîye iltica etmiş demektir ki buna tarihçe imkân olmadığı gibi birinci Sultan Mes'uda damat olmasına dahi imkân yoktur.

Ecnebilere ortaya attıkları bu köksüz ve asılsız rivayet Türklerden yeti-şen büyük ve meşhur adamların ekserisini mühtedi göstermek ve kendilerine maletmek kaziyesinden mütevellit meyil ve ihtisastan ileri gelmiştir. Bunun pek çok nümuneleri vardır. Bunlarda herhangi bir millete mensup büyük adamları kendilerine maletmek meylî var ise de İslâm ve Türk müverrihlerince bu itiyat ve ihtiras yoktur.

İhtida ederek tefsir, hadis, fıkıh ve kelâm ilimlerinde büyük bir şöhreti ihraz ederek Beyzâviye ve Zemahşerinin Keşşafına arapça talikat ve bilhassa (Dü-rer-ül-hükkâm fi Şerhi Gurer-ül ahkâm شرح غرر الأحكام =) gibi eser yazmakla temayüz etmiş ve 885 H. = 1480 M. senesinde ölmüş olan Molla Husrev ve mücahitlerden Köse Mihâl ve muasırları gibi Türklüğü ve İslâmiyeti kabul eden zevatın hüviyet ve milleti sabıkaları gizlenmemiştir. Hâlâ eski şöhretleri devam ediyor.

Şahabeddini Amrinin Mesalik-ül-ebzarında: (O zaman mevcut olan Türk ümerasının bir takım eski hükümetlerin bakıyesinden olup....) yazması Eşrefoğullarının Türk ve İslâm olduklarını ispat eder.

Türk ve İslâm müverrihleri hiçbir zaman hakikati ketmetmezler. Kendi milletlerine iltihak etmiş, yahut kendi kavmiyet hayatlarından ayrılarak bir ecnebi kavim ve millete kaçmış, katılmış olan kimseleri icap ederse hakikat veçhile bildirirler. Kendi kavmiyet ve milletini beğenmiyerek bir husumeti şahsiyeden dolayı Türkler arasından kaçmış olan Türkleri, Türk müverrihleri hiçbir daha arayıp sormazlar, adını bile ağza almazlar.

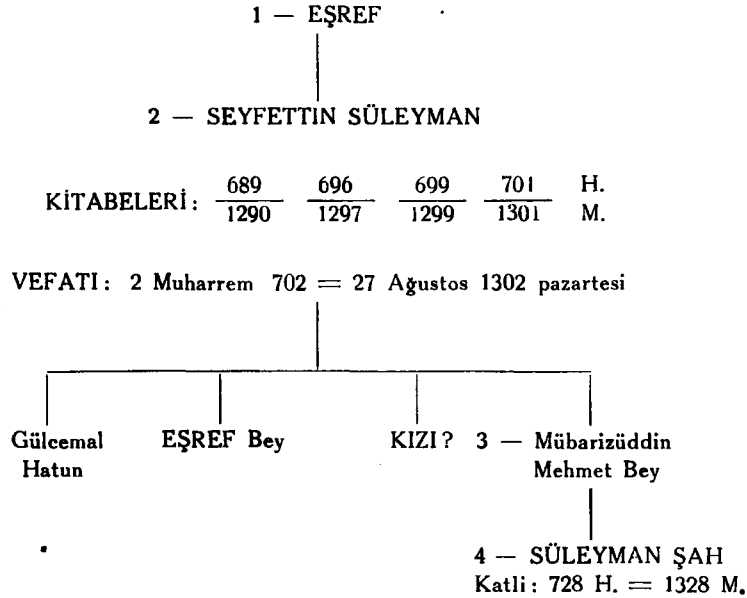
[1] Sultan Rükneddin Birinci Mes'ut 510 H. = 1116 M. tarihinde cülûs etmiş ve 551 H. = 1156 M. senesinde ölmüştür.

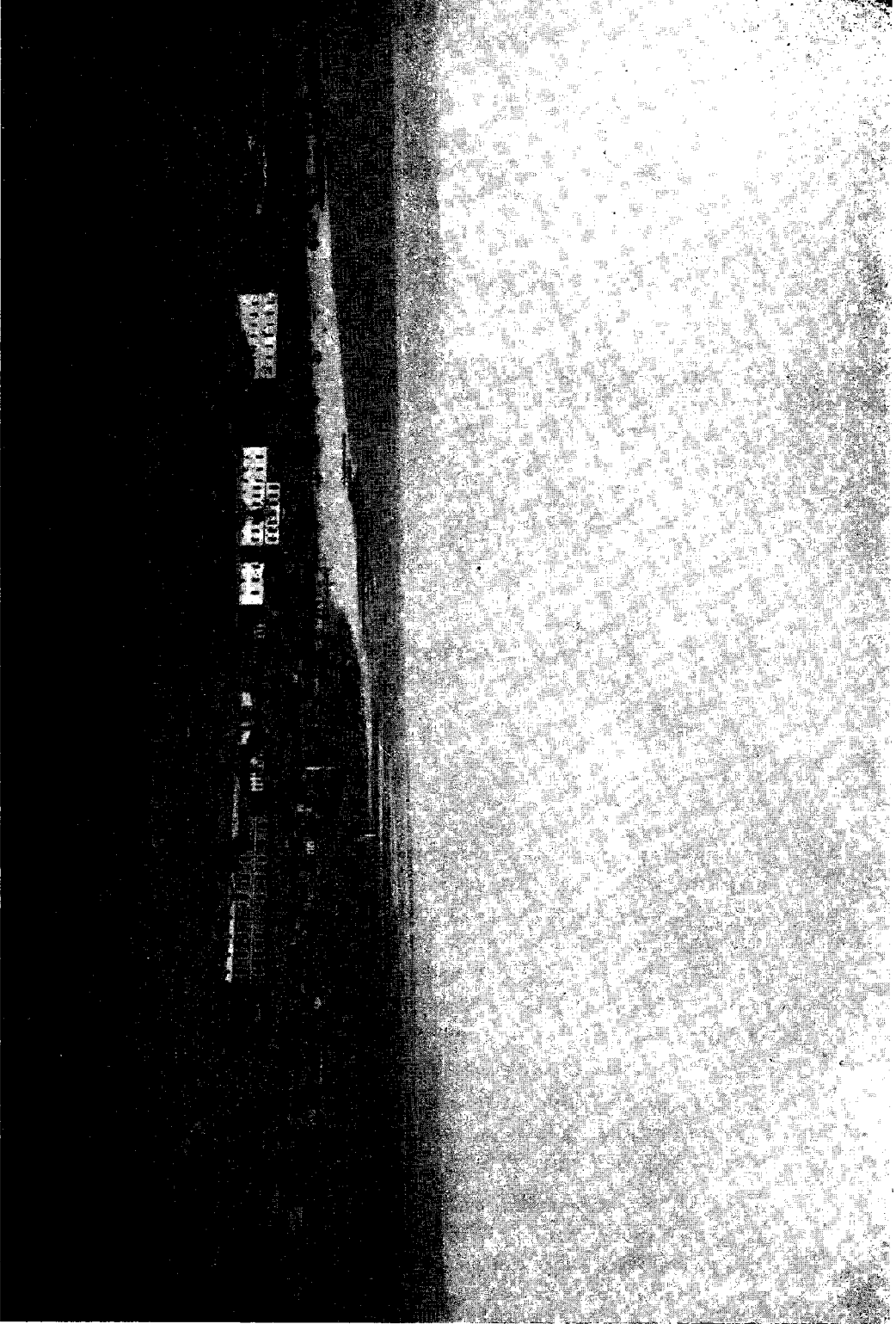
Eşref filhakika mühtedi olsaydı büün ecnebi ve Türk tarihlerinde bu rivayetin yeri bulunur ve yalnız Tevhit üstadımızın dediği gibi bir iki ecnebi tarih kitabına munhasır kalmazdı. Nitekim birinci Alâeddin zamanında (Emir Kemalettin Kimnanuş) ve Gıyasettin Üçüncü Keyhusrev zamanında (Emir Sâri-müddin Kimnanus) ların lâkapları halile kalmıştı.

Eşref mühtedi olsaydı yukarda yazdığım mukayeseli tarihler birbirine uygun olur ve o zamanı idrak etmiş olan Şahabeddinin Mesalik-ül-ebzarında bu rivayetin yeri bulunur idi.

Eşrefoğulları esasen Türk ve Türkmen olup Çobanın oğlu Timurtaşın valiliği esnasında bu Türk emaretini feth ve teshir ile Mübarizüddin Mehmet Beyin oğlu Süleyman Şahı 728 H. = 1328 M. tarihinde katlettiğini ve Timurtaşın aynı senede Mısıra firar ile valisiz kalan Beyşehir, Akşehir ve Seydişehir gibi memleketler aynı senede Hamitoğlu Hızır Bey tarafından zaptolunduğunu ve Hamitoğlu ülkesinin bir kısmile beraber 793 H. = 1391 M. tarihinde Yıldırım Bayazıt tarafından Osmanlı memleketlerine zammolunduğu yukarda yazdığım mehzazların hulâsasından anlaşılacaktır.

EŞREFOĞULLARI SİLSİLENAMESİ

Sekil: 1 Beyşehir manzarası

MEBANİ VE KİTABELER

I

BEYŞEHİRİ KALESİ

Beyşehir kalesi Eşrefin oğlu Seyfettin Süleyman tarafından İzzettin ikinci Keykâvusun oğlu Gıyasettin ikinci Mes'ut zamanında cemaziyelevvel 689 = mayıs 1290 senesinde inşa olduğu dört satırdan ibaret beyaz mermer üzerine hakedilmiş: $0,69 \times 0,65$ metre ölçüsündeki şu kitabeden anlaşılıyor:

- 1 — امر بعمارة هذا البلد المبارك المسمى بسليمانشهر في أيام
- 2 — السلطان الاعظم غياث الدنيا والدين ابو الفتح
- 3 — مسعود بن كيكافوس خلد الله ملكه الامير المعظم سيف الدين
- 4 — سليمان بن اشرف اعز الله انصاره في جمادى الاول سنة تسع ['] وثمانين

وسمايه

TÜRKÇESİ

Süleymanşehir ismile müsemma bu belde din ve dünyanın yardımcısı büyük Padişah Ebulfeth Mes'ut bin Keykâvus (Mülkü baki olsun) zamanında büyük Emir Eşrefoğlu Seyfettin Süleyman (Allah ona yardım edenleri aziz eylesin) altı yüz seksen senesi cemaziyelevvelinde yaptırmıştır.

Bu kitabenin birinci satırına bakılırsa Beyşehirini inşa veya yeniden imar etmiş ve kendi ismine izafetle (Süleymanşehir = سليمانشهر) diye ad vermiştir.

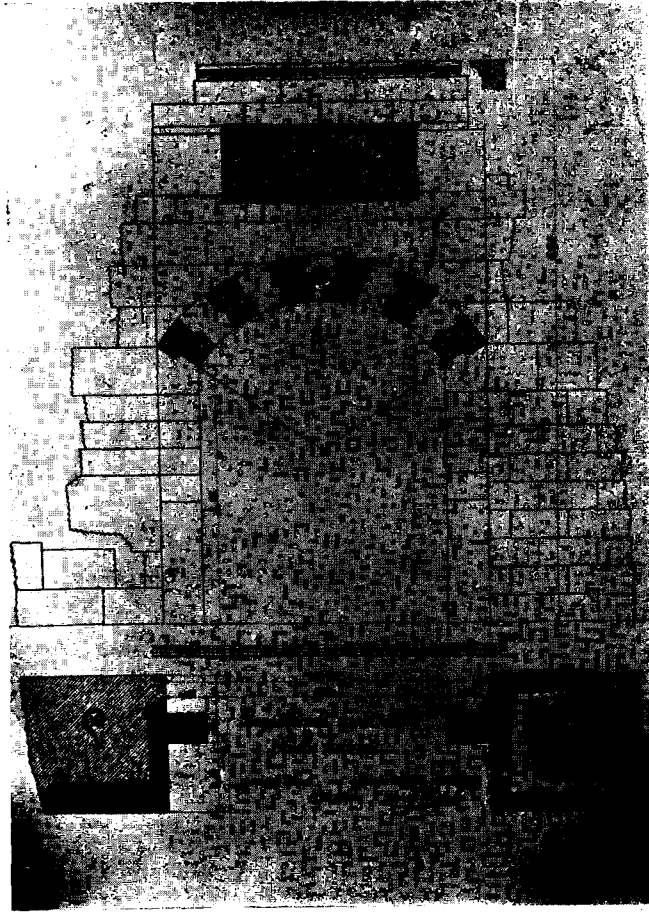
Bugün Beyşehir kalesinden eser kalmamıştır. Yalnız bazı yerlerde duvar temelleri görünmekte olup bir harap kapısı kalmış ise de bu kapı Osmanlı devrine aittir. (Şekil: 2 = Kale kapısı manzarası) kapının en eski heyeti malûm değildir. Osmanlılar devrinde yapılmış olan bu kapının kemeri üstünde ve eski kitabenin yanına konulmuş ($0,90 \times 0,54$ M.) ölçüsündeki ikinci kitabe şudur:

درخیر	من دخل عليها كان امينا	تحصنت لله
۱ — ۱۰۱۴		۱۰۱۳
۲ — برخرابه تله سی وار ایدی بوبکشهری نک	جمع اولوب اهل ولايت کلدی بنیاد ایلدی	
۳ — باعث تعمیرى فضل الله دفتردار اولوب	اولدی تاریخانی دفتردار آباد ایلدی	

['] Bazı mecmualarda (سبع) geçmiştir. Ben kapının resmini ve ölçüsünü aldığı zaman merdiven ile kitabenin bulunduğu yere kadar çıktım. Kelime kelime okudum. Ve istampajını aldım. (سبع) yani 7 değil (تسع) yani 9 olduğunu gördüm. Şekil: 2 kapının ve kitabe mevkilerinin şimdiki heyetini göstermektedir.

Yine bu ikinci kitabenin yanında $0,55 \times 0,41$ M. ölçüsünde şu üçüncü kitabe vardır.

- 1 — والله (فالله) خير حافظاً
 2 — سليمان شهر آباد اولدى سرمد
 3 — بنام شهر ياز سلطان احمد

Şekil: 2 Beyşehir kale kapısı

Bu kale kapısı birinci Ahmedin saltanatı devrinde yapıldığı anlaşılıyor. Kale hakkında bundan fazla malûmat yoktur.

(Derhayır = درخیر) epçet hesabile 1014, (Tehassentü lillâh = تحسنت لله) 1013 tarihlerini ifham eder.

EŞREFOĞLU CAMİİ

CAMİİN İNŞA TARİHİ HAKKINDA BİR MÜLÂHAZA

Defterhanei âmireden muhreç nişanı âlişan ile muanven sureti defterin suretidir amel kılına.

Defteri atik kayıt sureti: Bin yüz kırk senesi şevvalinin evasıtında defterhanei âmireden çıkarılmış olan kayitte camii Sultan Sencer bin Melekşah bin Alp-Arslan Selçukî ki sene seb'a ve hamsin ve hamsemiye (557) tarihinde bina olunmuş ve Emîr Süleyman bin Eşref sene seb'a ve sittin ve sitemie (667) tarihinde tamir ve termim eylemiş bermucibi hat tarihi nukuşi dergâhu camii mezkûr ve haliyen vakfiyet üzere tassarruf olunan cihetleri bunlardır ki tahrir olunur [1].

Şu kayde göre cami, Sultan Sencer bin Melekşah bin Alp-Arslan Selçukî tarafından 557 = 1162 M. tarihinde yapıldığı ve Eşrefoğlu Emîr Seyfettin Süleyman tarafından 667 H. = 1268 M. [2] tarihinde yani 110 sene sonra tecdit ve tamir olunduğu beyan olunur. Halbuki: (Bermucibi tarihi hattı nukuşi dergâhu cami = *برموجب تاریخ خط نقوش درگاه جامع*) diye tavsif ettiği vakfiye, mezkûr camiin kapısı üstünde iki satırdan ibaret taş mahkûk vakfiye hulâsası olup tarihi ise (696 H. = 1297 M.) dir. Bu camiin büyük methalini dahile doğru takip eden çini ile müzeyyen ikinci methalin üstündeki kitabe ise 699 H. = 1299 M. tarihini kaydetmektedir. Şu son iki tarihe nazaran bu cami 667 de tamir olunmayıp 696, 699 hicrî senelerinde doğrudan doğruya Emîr Seyfettin Süleyman tarafından bina olunduğu ve vakıflar tayin edildiği anlaşılmaktadır.

Camiin duvarına muttasıl türbe, camiden dört sene sonra yani 701 H. = 1301 M. senesinde inşa olunduğu kitabesinden anlaşılıyor. Camiin mimberi ise yine Süleyman bin Eşref tarafından İsa isminde bir san'atkâra yaptırıldığı üzerindeki kitabenin sarahatile müeyyettir.

İlk bani olarak gösterilmiş olan Sultan Sencer Selçukî namına camiin dahil ve haricinde hiçbir mahkûk kitabeye tesadüf edemedim. Tarih kitaplarında bu kaydi tevsik ve teyit edecek bir şey yoktur.

Filvaki Horasan Selçukî şubesi, memleketlerini tâ Afganistandan Anadolu da Bizans İmparatorluğu ve Mısır Fatımiye hududuna kadar bütün garbî Asyaya da tevsi etmiş ve bu memleketler 470 H. = 1077 M. senesinden evvel Selçukîlerin tasarrufuna geçmiş bulunuyordu. Tuğrul Bey Alp-Arslan ve Melekşah bu geniş saha üzerinde kat'î hakimiyeti haiz idiler. Melekşahın 485 H. = 1092 M.

[1] Bu suretler aynen istinsah olunmuştur.

[2] Şu tarih kabul olunduğu halde Emîr Seyfettin Süleyman 667 H. = 1268 M. tarihinde hükümrân idi. Şu kayde nazaran Emîr Seyfettin Süleymanın emaretini yirmi iki sene evveline yani 667 senesine irca etmek lâzımgelir.

tarihinde vefatı vuku bulması üzerine oğulları olan Berkyaruk, ile Mehmet ve Sencer ve Mahmut arasında çıkan dahili muharebe ve ihtilâlât memleketin muhtelif yerlerinde yeniden Selçukî şubelerinin çıkmasına ve istiklâl ilân etmelerine sebep olmuştur. Son Selçuk sultanı olan bu Sencer garp memleketleri umuruna müdahale etmekle beraber şarktaki memleketlerin üzerine hüküm sürüyordu. Fakat garp memleketlerine o kadar nüfuzunu icra edemiyordu. Zira kendisine yakın olan ilk hanları ve Gaznevileri mağlûp etmek için uğraşıyordu. Şu sebeple garp tarafından kat'î hakimiyetini temine zaman ve mekân müsait değildi. Buna binaen Sencerin bugün yukarda zikrolunduğu üzere 557 H. = 1162 M. tarihinde Beyşehirde yaptırdığı diye kaydedilen camii bunun olmasına da imkân yoktur fikrindeyim. Çünkü Sencerin vefatı 552 H. = 1157 M. senesine tesadüf ediyordu ki camii bunun vefatından beş sene sonra nasıl yapılabilir?

Farzı muhal olarak tarihçe mümkün olsa bile Horasan Selçukîlerinin inhilâl sıralarında o vakit Rum Selçukîlerinin ve onlara tâbi olan Beylerin bu nama izafetle bu camii yaptırılmaları mülâhazaya şayandır.

Şu şahsî mülâhazata binaen defteri atikten çıkarılmış olan yukardaki suret tetkik ve tavzihe muhtaç olduğundan ben şukadarla iktifa ederek mütebakisini erbabı vukuf ve tetkika bırakıyorum.

ESREFOĞLU CAMİİ

Tarif: Cami mustatil şekildedir. (Şekil: 3, harici manzara) 48 adet ağaç direğe istinat ettirilmiş üç kısımlı müstevi bir tavanı vardır. Ağaç direklerin başlıkları istelâktitli olup güzel yapılmıştır. Tavandaki zıhlar ve nakışlar muhtelif renkli boyalarla müzeyyendir.

Tarafından tersim olunan plâna (Şekil 4, umumî plân ve maktalar) göre camii şu müstemilâtı haizdir:

a) Büyük ve san'atkârane yapılmış oymalı ve üstü vakfiye kitabeli bir umumî methal (Şekil: 5 umumî methal)

b) Çinilerle ve muhtelif renkli tuğlalarla müzeyyen kitabeli iç methal (Şekil: 6 iç methal)

c) Kar deposu (Şekil: 4 numara C)

d) 982 H. = 1574 M. tarihinde yapılmış müezzinler mahfili (Şekil: 4 numara D)

e) İçi çinilerle ve yazılarla müzeyyen tuğlalı bir kubbe (Şekil: 4 numara E)

f) Bütün çinilerle müzeyyen bir mihrap (plândaki mevkii: Şekil: 4 numara F), (manzarası: Şekil: 7).

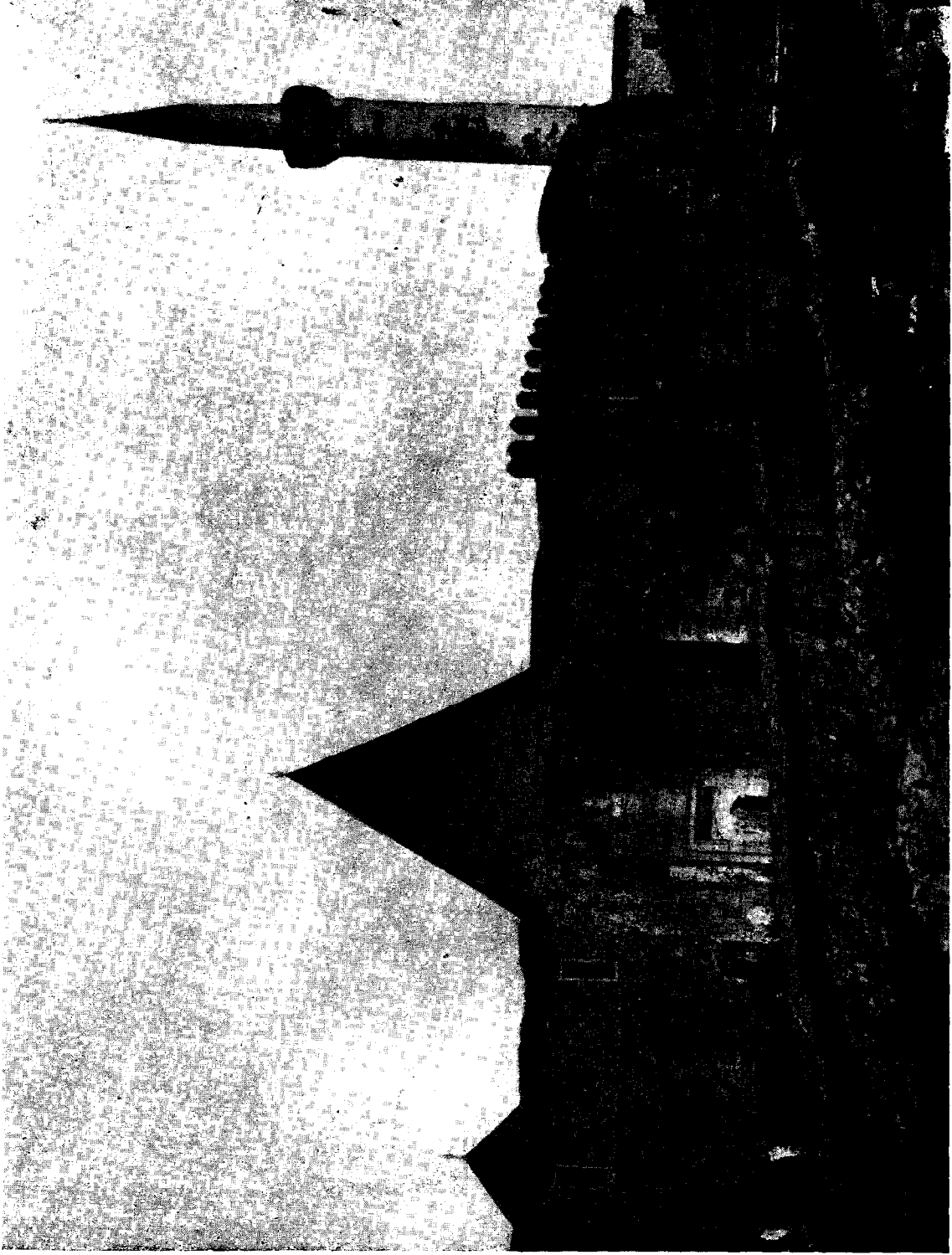
— Çok müstesna oymalı ve çatmalı bir mimber (manzarası: Şekil: 8 ve 9).

m) Etrafı ağaç parmaklıkla ihata edilmiş Emirlere mahsus mahfil (plândaki mevkii: Şekil: 4 numara M), (parmaklığın resmi: Şekil: 4 numara P)

p) Etrafı ağaç parmaklıkla ihata edilmiş son cemaat mahalli. (Parmaklığın resmi: Şekil: 4 numara P)

b) Hâdisi şerif kitabeli garp kapısı.

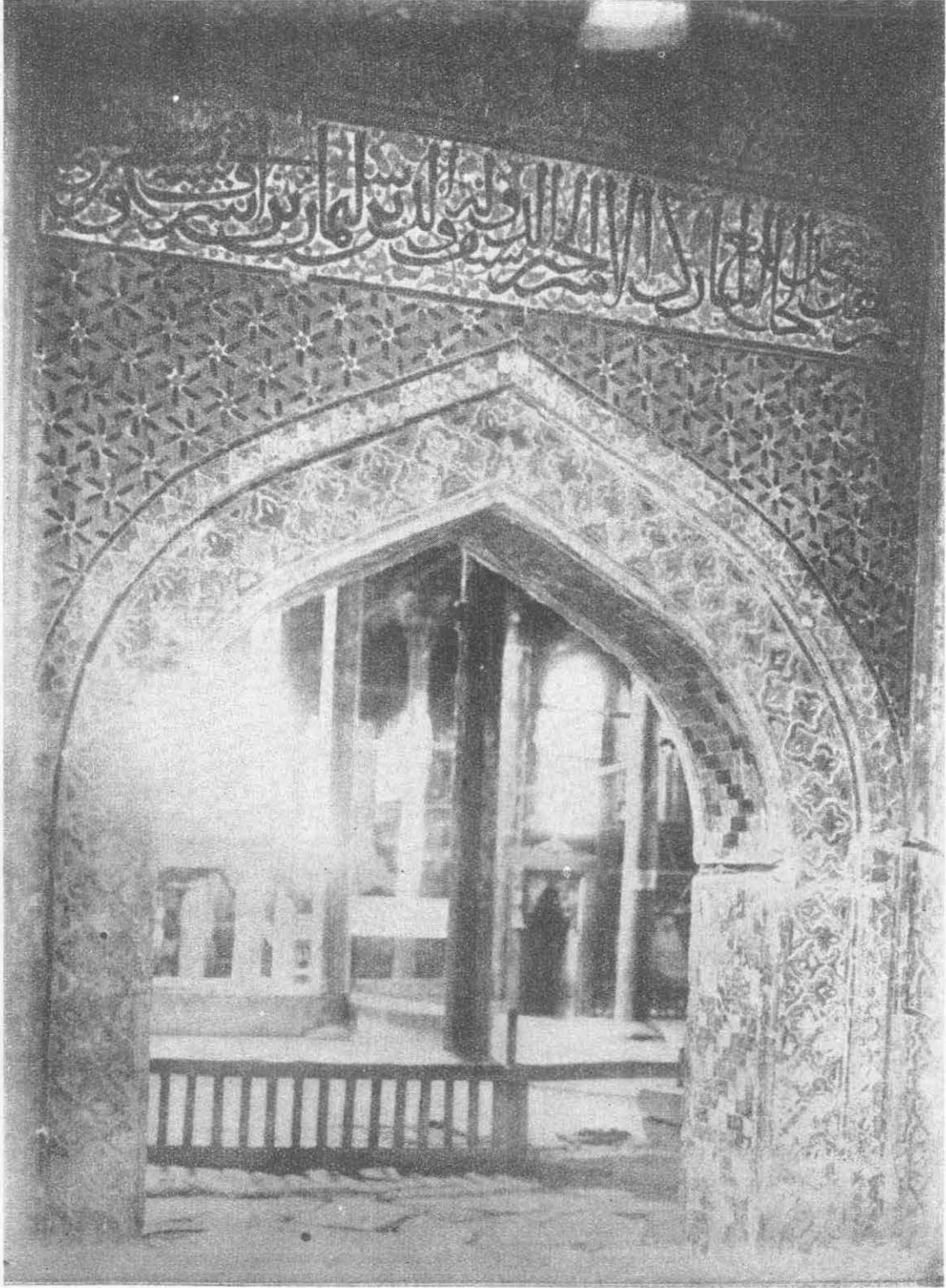
i) Kütüpane: Bugün yoktur harap olmuştur.

Şekil: 3 Beyşehirinde Eşrefoğlu camii ve türbesi

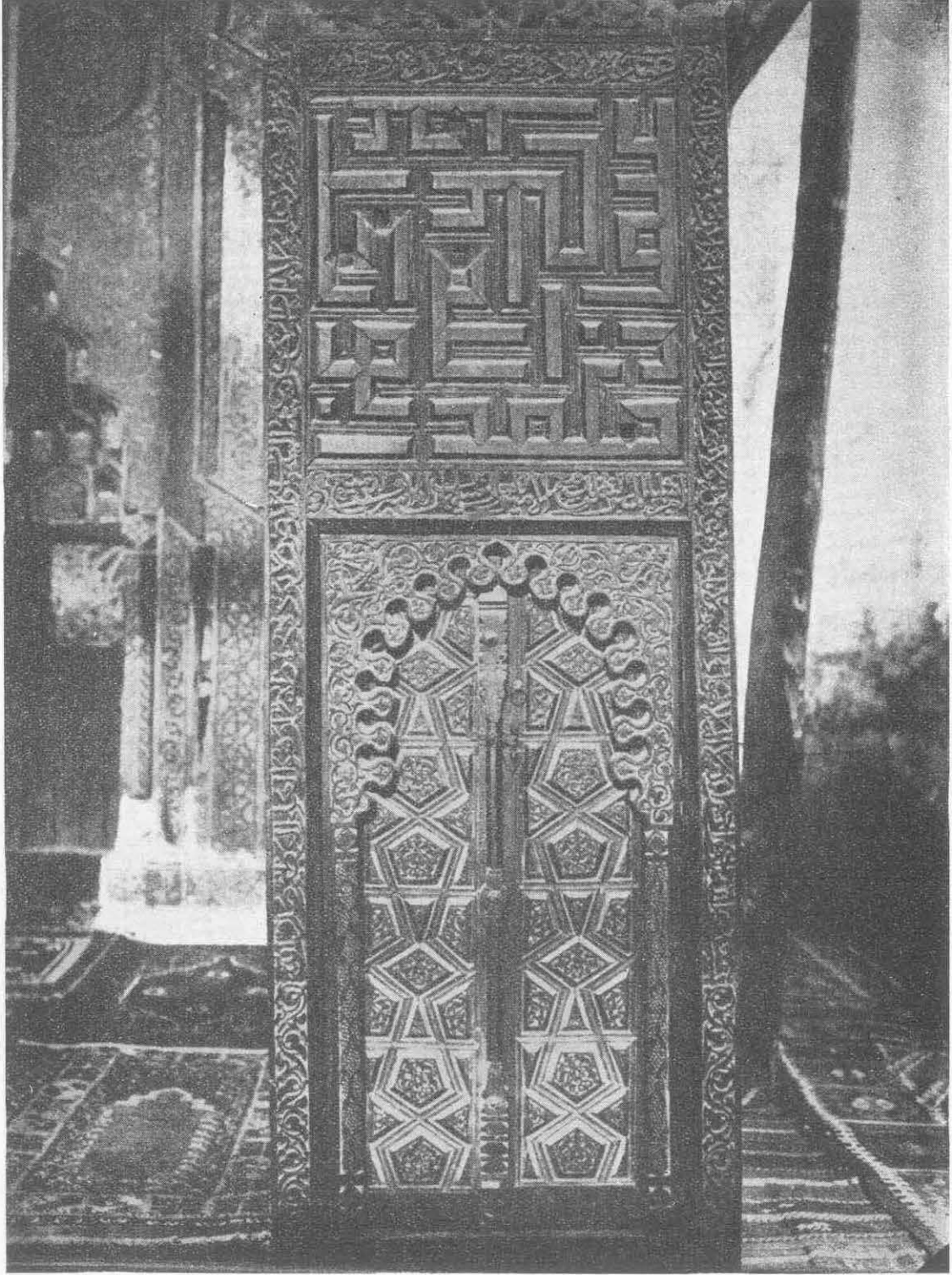
Şekil: 5 Eşrefoğlu camii methali ve vakfiye kitabesi

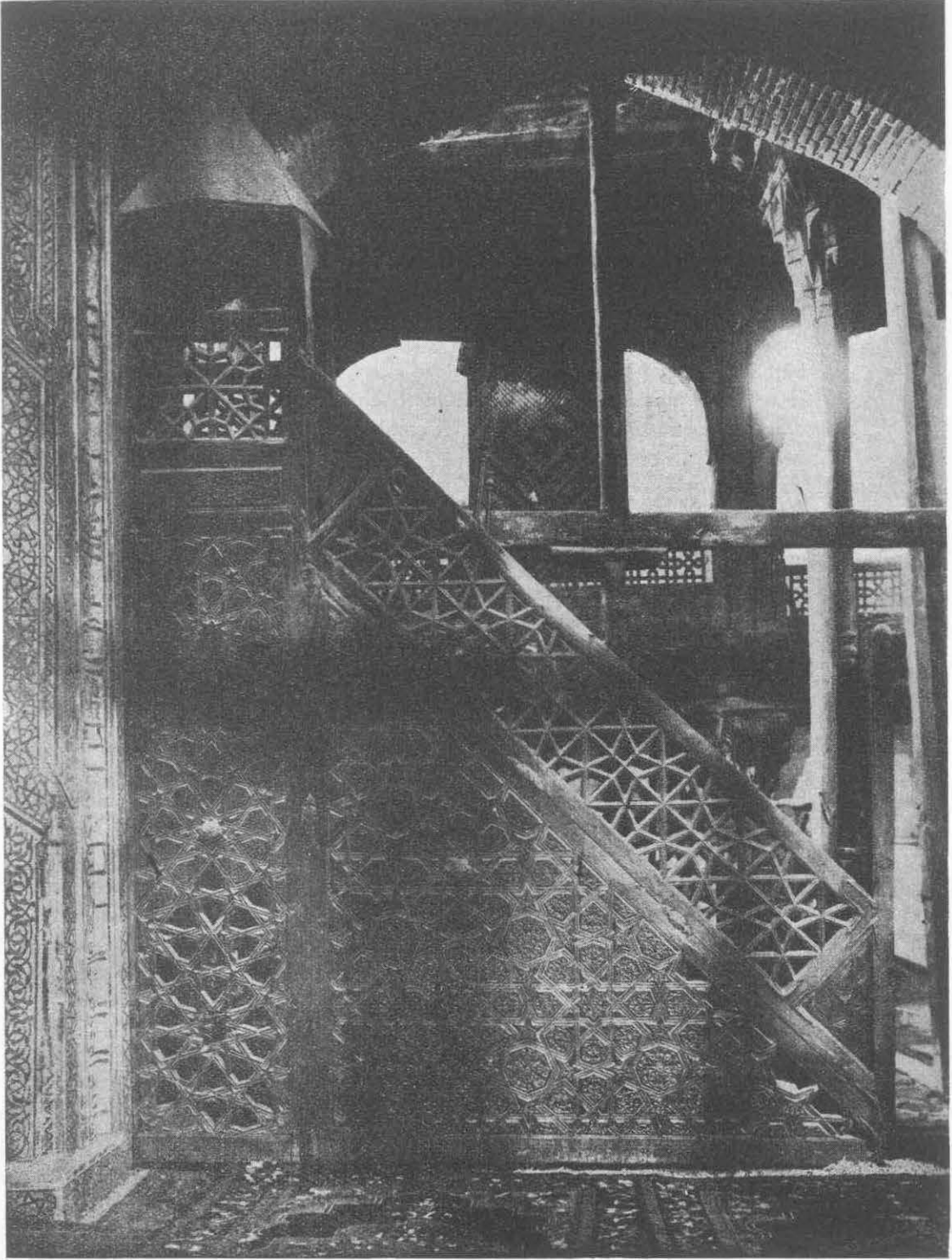
Şekil: 6 Eşrefoğlu camii ikinci iç methali ve kitabesi

Şekil: 7 Eşrefoğlu camii mihrabı

Şekil: 8 Eşrefoğlu camii minberinin cephesi ve kitabesi

Şekil: 9 Eşrefoğlu camii mimberinin yan tarafı

— Bir minare.

1) Kitabeli Eşrefoğlu türbesi (plândaki mevkii Şekil: 4 numara T) (manzarası Şekil: 3)

Camiin yapılış tarzı: Camiin yapılış tarzı Anadolu Selçukîlerinin yaptırdıkları mebani tarzındadır. Bu binada Arap ve Acem seciyesi yoktur. Hattâ en ufak bir tezyin parçasında dahi başka milletlerden alınmış tezyin alâimi görülmez. Gerek inşa tarzında, gerek binanın umumî heyetinde ve gerek çini mozaik işlelerinde ve hattâ mimberin ahşap tezyinatında ve oymalarında ve müstevi sakfın istinat ettirildiği 48 adet ağaç direklerin başlıklarındaki istalâktilere Arap ve Acem ve Bizans tarzlarından alınmış bir tezyin şekli veya hendesi mevcut olmaması Eşrefoğullarının ve bu camii yapan mimarın herhalde Türk terbiyesile, Türk duygusile Türk ilim ve irfanile perverde olmuş olduklarına delâlet edecek kat'i bürhanlardandır. 48 adet direğe istinat ettirilmiş tavancıklar, bordürler hendesi eşkâl ile müzeyyen gayet güzel incelikleri şamil bir tarzda telvin edilmiş olup nakkaşın istimal ve intihap ettiği renkler o devirde nakış san'atinin ne kadar ileri gittiğini ispat etmektedir.

Camiin taş ve ağaç oymaları, çini imalâtı, boya telvinatı Türklerin mefahirinden madut asarı nadiredendir. Yaptıran zatı, yapan mimarı, taşlarını ve malzemesini taşıyan ameleyi rahmetle yad etmek kadirşinaslık levazımındandır.

AKSAMI İNŞAİYE TARİFLERİ

A) Büyük haricî methal: (Manzarası Şekil: 5) Plândaki mevkii ve miktar (Şekil: 4, numara A) kenarları kornişli, kornişlerin üzeri muhtelif şekilde tezyin alâimile oymalıdır. Oymalar çok menus eşkâlden intihap olunmuş ve temiz bir surette taşta naht olunmuştur. Amudî kenar tezyinatile kemerin etrafındaki müstevi tezyinat, mimarlarımıza model olabilecek nefis eserlerdendir. Methalin sağ ve solunda iki adet köşe direği vardır ki gayet iyi tezyin edilmiştir. Bu methaldeki istalâktiler çok iyi tertip edilmiş olup Konyada Sahip Ata camii methalile büyük karatay medresesi istalâktilerinden daha güzel ve musannadır.

Harabiye yüz tutan ve seneden seneye harabisi artan bu methalin üstünde taş üzerine hakedilmiş arapça iki satırdan ibaret vakfiye hulâsası aynen şudur^[1]:

1 — وقف عامر المسجد المباركة الامير العادل الحير سيف الدين سليمان بن اشرف
تقبل الله منه الخان البزارية [2] والخوانيت التي حوله وحول المسجد الجامع والحمام

[1] Bu kitabenin mevkii on metre yüksek olduğundan bulunduğu mevkie kadar çıktım. Aynen istinsah ettim. Bazı mecmualarda ve bilhassa (Tarihi Osmanî Mecmuası) nda bazı kelimeler yanlış yazılmıştır. Şivece bazı kelimeleri yanlış hakedilmiş olduğu görüldükçe bunlar aynen ipka olunmuştur.

[2] Camiin şimalinde ve camiden 44 adım uzakta bulunan handır tarifi gelecektir.

الكبيرة [1] وعشرين باباً مع جميع الارض والطواحين المذكورة وهي طاحونة احبس «؟» عينين وطاحونة كالوبار «؟» عينين وطاحونة سلمس [2] عينين 2 — والقرب بايين والحاصل من جميع هذه الاملاك اثني عشر الف درهم وشرط الواقف المذكور خمس جميع المنابع المذكورة للتولية اولاده وهما الاعز المقبل محمد بك [3] واشرف بك [4] بطناً بعد بطن وفقاً صحيحاً شرعياً [فن بدله بعدما سمعه فانما ائمه على الذين يبدلونه] وذلك في تاريخ ست وتسعين وستمائة

Bu vakfiyenin Hicri tarihi olan 696 senesinin mukabili 1297 Milâdidir.

VAKFIYENİN TÜRKÇESİ

Bu mübarek mescidi yapan, adaletli ve hayrı çok Emir Eşrefoğlu Süleyman iplikçi ve dokumacı hanını ve onun ile büyük mescidin (camiin) etrafındaki dükkânları, büyük hamamı arzın cemiinden yirmi bap dükkânı ve zikredilen değirmenleri ve Ahbes Köyünde iki göz Selmes? Köyünde iki değirmeni ve kur-bunda iki babı vakfetti. Allah kabul etsin. Vakfedilen bu emlâkin varidatı mecmuu olan on iki bin dirhemdir. Vakıf Emir Seyfettin Süleyman bu varidatın beşte birini mescit, cami mütevelliliğine tayin ettiği erkek evlâdına tahsis etmiştir. Bunlar da, aziz ve sahibi ikbal Mehmet Bey ile Eşref Beydir. Bu tevliyet ilelebet evlâttan evlâda intikal edecektir. Bu vakıf şer'idir ve sahihtir. Bu şeraiti işittikten sonra bozmanın ve değiştirmenin günahı değiştirenlere racidir. Bu vakıf altı yüz doksan altı senesine aittir.

Büyük methalin tahta kapısı: Büyük methalin tahta kapısı zıvanalı ve lâmbalı çatma usulile yapılmıştır. Sağ ve sol kanatlarında (Zümer) suresinin 73 üncü ayeti hakkedilmiştir. Ayeti Kerime şudur:

Sağ kanatta:

وَسَبِقَ الَّذِينَ أَتَقُوا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زَمْراً حَتَّى إِذَا جَاؤُهَا وَفَتِحَتْ

[1] Hamam ise hanın tam karşısındadır. Kadın ve erkeklere mahsus iki kısım-dır. Harap bir halde olup içi saman dolu olduğundan plânı alınmamıştır.

[2] Beyşehir civarında (Kır İli) nahiyesine tâbi (Başlamış) kariyesi vardır. Eski imlâca « بشلمش » yazılıdır. Taşçı veya hattat veya o vakitki hakkâkin zühulü neticesinde « بشلمش » yerine « سلمس » şeklinde yazmış olması muhtemel ise de bugün Başlamış adile tanılan köyde iki göz değirmeni çevirecek bir su bulunmaması, ayrıca mülâhazaya şayandır.

[3] Üçüncü Bey olan (Mubarizüddin Mehmet Bey) dir.

[4] Eşref: Mehmet Beyin kardeşi olup beylik sandalyesine oturmamıştır.

Sol kanatta:

أَبْوَابَهَا وَقَالَ لَهُمْ حَزَنَتْهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَأَدْخَلُوهَا خَالِدِ بْنِ

Garp kapısındaki kitabe: 1,87×0,26 metre ölçüsünde olan garp kapısı üstündeki kitabe bir hadisi şeriftir. Aynen şudur:

1 — قال النبي عليه السلام من علق قنديلاً في المسجد صلى عليه سبعون الف ملك حتى ينكسر ذلك القنديل ومن بسط فيه حصيراً صلى عليه سبعون الف ملك حتى ينقطع الحصر صدق رسول الله .

Büyük Methalin solundaki pencere: Büyük methalin ve beş buçuk metre uzaklığında camiye nazır müzeyyen bir pencere vardır. Bu pencerenin üstünde şu hadisi şerif yazılıdır:

1 — قال النبي صلى الله عليه وسلم من بنى لله مسجداً ولو بمفحص [Kuş yuvası] قطاة [Bağırtlak kuşu] بنى الله له بيتاً في الجنة

CAMİİN İÇİ

Kemerli ve çinili ikinci methal: Plândaki mevkii (Şekil: 4 No. B) manzarası: (Şekil: 6)

Büyük harici methalden girilince camiin içine girmezden evvel ikinci bir methale tesadüf olunur. Bu methalin kemeri iki kavsi daire ile iki mail müstakim hattan tevellüt etmiştir. Gerek kemer, gerek bir satırdan ibaret olan kitabesi muhtelif renklerden yapılmış ve mozayik çini ile tezyin edilmiştir. Methalin sağ ve solundaki duvarlar çini ile karışık tuğladan örülmüştür. Kemerin üzerinde bir satırdan ibaret çini kitabesi şudur:

1 — عمر هذا المسجد الجامع المبارك الامير الخير سيف الدولة والدين سليمان بن اشرف في سنة تسع وتسعين وسبعمائة

Bu kitabe 699 H. = 1299 M. tarihlidir.

TÜRKÇESİ

Bu mübarek mescidi camii din ve devletin kılıcı hayrı çok olan Eşrefoğlu Emir Süleyman altı yüz doksan dokuz senesinde yaptırdı.

Çinili mihrap: Plândaki mevkii ve maktarı (Şekil: 4 No. F), manzarası (Şekil: 7)

arkasına bak) olduğundan çökmeden muhafaza olunuyor ise de bu muvakkat bir tedbirdir. Kubbenin ortasında bir daire içinde kûfî yazı ve çini mozayik ile (علي) ، (عثمان) ، (عمر) ، (ابوبكر) ، (محمد) yazılıdır.

Kubbenin kaidesinde yeşil zemin üzerine siyah çini ile ve sülüs hatla kor-delâ gibi mozayikle yapılmış dâiren mâdar şu iki ayeti kerime yazılıdır [1].

الله لا اله الا هو الحى القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم له ما فى السموات وما فى الارض
من ذا الذى يشفع عنده الا باذنه يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا يحيطون بشئ من
علمه الا بما شاء وسع كرسيه السموات والارض ولا يؤده حفظهما وهو العلى العظيم.
لا اكراه فى الدين قد تبين الرشد من الغي فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن بالله فقد استمسك
بالعروة الوثقى لا انفصام لها والله سميع عليم.

II

OYMALI VE ÇATMALI AĞAÇ MİMBER

Mimberin cephesi: (Şekil: 8)

İkisi amudî ve üçü müstevi ve yazılarla oymalı beş kaideden ve bir kemer ile çift kanatlı oymalı ve çatmalı bir kapıdan ve kapı kemerinin üstündeki murabba sahadada murabbalı (satrançlı) kûfî yazı ile çatmalı olarak (الله) ، (محمد) ، (ابوبكر) ile çatmalı olarak (علي) ، (عثمان) ، (عمر) yazılı inşaat aksamından mürekkeptir. Mimber yüksekçe 9 basamaklıdır.

Cephesinin eni 1,03, irtifacı 2,70, iki kanatlı kapısının eni dahi 0,80 metredir. Kaidelerin enleri 2 buçuk santimetredir.

Murabba sahadaki kûfî yazının marangozluktaki çatmalarla tatbikini ilk defa olarak bu mimberde gördüm. Mısır, Suriye ve İspanyadaki eserlerde görmedim. Yalnız sadef ve filato işlerinde görülmüştür. Şu halde Selçukiler bu hususta ilk şerefi kazanmışlardır. İki amudî ve üsteki kaidelerde (Ayetülkürsî = آية الكرسي) hakkolunmuştur. Kemerin üstündeki satırda şu kitabe yazılıdır:

1 — امر بانشا المنبر النض [2] الرفيع الامين العادل سليمان بن اشرف الزميع [3]

[1] Bakara suresi: Âyet 256-257.

[2] (النض elnad): Her nesneyi yerli yerine muntazam vazetmek. Yerli yerince konmuş ve cemolunmuş nesne. Ahteri.

[3] (الزميه elzemi) Emir vezninde, cüstü calâk, bahadır, dilir, bir hususa azim ve mübâşeret eyledikte tesebbüt ve tecellüt edip andan aslâ rücu ve inhiraf eylemeye. Rey ve tedbiri güzel ve metin olup umur ve mesaliha ced ve ikdam eden kârgüzar adama denir. Kamus Cilt 2 Sat. 593.

TÜRKÇESİ

Yerli yerince konmuş bu yüksek ve muntazam minberi adaletli ve bahadır Eşrefoğlu Emir Süleyman yaptırdı.

Ve oymalı kemerin her iki köşesinde mimberi yapanın ismi şu suretle yazılıdır: عمل عيسى [1]

Mimberin yan tarafı: (Şekil: 9) Mimberin yan taraf kaidesi 4,02, kubbesine kadar irtifak 5,10 metredir. Korkuluk parmaklığının eni 92 santimetredir.

Ceviz ağacından yapılmış olan bu mimber cidden bir san'at bediasıdır. Çatılarının imtizacı, oymalarının incelik ve intizamı yapanın san'atte kudretini bariz bir surette göstermektedir. Konyada Alâeddin camiindeki mimber ile Aksaraydaki mimberden san'at, imtizaç, çatı ve nefaset cihetile daha yüksek ve daha dakik yapılmıştır. Burada mevcut hendesi şekilleri ölçtüm birbirinden biraz farklı olduğunu göremedim. Binlerce parçadan tutkalsız olarak terekkep eden bu mimber bir şaheser sayılabilir.

Bu gibi parça parça zıvanalı ve kınışlı tutkalsız çatıların tarif ve imal usulünü yazmak istedim ise de mevzua uymadığından san'at tarihi kısmına bırakmağı daha münasip gördüm.

Mimberin sağ ve solunda yüksek birer satırlık iki yazı vardır. Sağ taraftaki yazı şudur:

من صعد الى المنبر فلا يقص له الا الصدق

Sol taraftaki yazı şudur:

اذا صعد الخطيب المنبر فلا يبلغ سامعها هو المصدق

Bu iki yazı ya hadisi şeriftir veyahut kelâmı kibardır. Kitaplarda bulamadım. Yazı çok girift olduğundan ancak bu suretle okuyabildim.

Emirler mahfeli: (Plândaki mevkii: Şekil: 4 No. M)

Emirler mahfeline tahta merdivenle 13 basamakla çıkılır. Etrafı ceviz ağacından çatılı parmaklıkla ihata edilmiştir. Bu parmaklık son cemaat mahallinin parmaklığı gibidir. (Şekil: 4 No. P) mahfelin, duvarları evvelce çini tuğla ile kaplı olması bazı yerlerindeki izlerden anlaşılıyor. Bugün duvar çinilerinden bir şey kalmamıştır.

Ağaç mihrap: Plândaki mevkii: (Şekil: 4 No. L)

Camiin içinde küçük ve ağaçtan yapılmış istalaktiti çok düzgün ve muntazam bir mihrap daha vardır. Mihrabın üzerinde Vezariyat suresinin 56 ncı ayeti yazılıdır. Ayet şudur:

[1] Konyada gördüğüm bazı hususî yazma mecmuada (Akşehirli Açıkgozlu İsa) isminde bir marangoz ve oymacı san'atkârına tesadüf ettim. Mecmuanın tarihi olmadığından ve san'atkârın senesini göstermediğinden bu zatın hangi devir san'atkârlarından olduğunu tesbit edemedim. Mecmuâ defter halinde olup sahibi ve yazıcısı merhum Muallim Zekidir.

1 — قال الله تعالى وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون

Mihrabın iki tarafında يا حي يا قيوم yazılıdır.

Müezzinler mahfili: Plândaki mevkii (Şekil: 4 No. D)

Cami mihrabı önündeki kubbenin şimaline yakın bir mahalde veziri sultaninin oğlu Mustafa Bey isminde bir zat tarafından muharrem 982 H. = mayıs 1574 M. tarihinde ağaçtan yapılmış bir müezzinler mahfili vardır. Bu mahfile seyyar ağaç merdivenle çıkılır. Mahfil ağaçları bir takım çiçeklerle nakşolunmuş ve nakışlar yağlı boya ile işlenmiştir. Mahfilin yalnız bir tarafında bir satırdan ibaret olarak yağlı boya ile yazılmış şu tarih vardır:

پدر پدر وزیر سلطانی	« مبارک باد »	مصطفى بك كه صاحب الخيرات	« سعادت باد »
ایلدی بر مقام نورانی	« مبارک باد »	جامع ایچره مه محرده	« سعادت باد »
نه کوزل محفل اندیلر آنی	« مبارک باد »	کوریحک داخی بن دیدم تاریخ	« سعادت باد »
۹۸۲		کتبه الفقیر سید محرم	« سعادت باد »

Minare: Minarenin orta direği ve gövdesi tuğladan yapılmıştır. Orta direğin kutru tam yarım metre olup çok temiz ve imtizaçlı yapılmıştır. Basamakları taştandır. Minare şerefesine doksan basamak ile çıkılır.

III

CAMIİN HARİCİ

Eşrefoğlu türbesi: Manzara: (Şekil: 3), plândaki mevkii: (Şekil: 4 No. T)

Eşrefoğlu türbesi müsemmen maktarında yapılmıştır. Kubbesi müsemmen menşurun üzerinde oturtulmuş bir mahruttan ibarettir. Kubbenin yani mahrutunun içi yarım daire maktarıdadır. Sathı kâmilin çini mozayik ile kaplıdır. Bu mozayiklerin yarısına kadar dökülmüş ve altındaki harçlar kâmilin harap olmuştur. Türbenin içinde üç kabir vardır. Ortadaki kabir Emir Süleymanın olduğu ve bu kabrin üzeri evvelce çini ile kaplı bulunduğunu ve müruru zamanla bozularak üzerleri sıvandığını ihtiyar zatlerin ifadelerine atfen yazdım.

Bu türbeyi Eşrefoğlu Emir Süleyman vefatından biraz evvel sağlığında yani 701 H. = 1301 M. tarihinde yaptırmıştır. Cesetlerin bulunduğu yere girmek için türbe kapısı önünde gizli bir kapıdan merdiven ile inilir ki burada ayrıca bir mahzen vardır. Cesetler tahnit edilmiş ise de şimdi ecsadı mahnutadan eser kalmayıp iskara üzerinde yalnız dört adet kafa ve bir yığın kemik mevcuttur.

Eski Türkler cesetlerini tahnit ederlerdi. Bu mumya san'atine (*Balsamlamak* = بالساملامق) derlerdi. Bu kelime eski türkçedir. 1,34 × 0,23 metre ölçüsünde iki satırdan ibaret türbe kapısı üstündeki kitabenin imlâsını aynen muhafaza ederek buraya yazıyorum:

- 1 — امر بانشا هذا التربة المباركة الميمونة المأمونة من عذاب الله تعالى في الدارين
الامير الكبير الاثير ['] الخير
- 2 — ابوالمعالى سيف الحق بالمللة والدين سليمان ابن اشرف في شهر سنه احد
وسبعماية

TÜRKÇESİ

Allahın dünya ve ahret azabından emin olan bu mübarek türbeyi şan ve şeref sahibi büyük Emir Ebulmeali (yücelikler babası) din ve millet kılıcı Eşrefoğlu Emir Süleyman yedi yüz bir senesinde yaptırdı.

IV

OSMANLI DEVRİNE AİT BİR TÜRBE

Eşrefoğlu türbesinin iki metre şimalinde 5,70 metre dılında murabba mak-talı 969 H. = 1561 M. tarihinde yapıldığı kapısı üstündeki kitabesinden anlaşıl-an ve kime ait olduğu bilinmiyen bir türbe vardır. Türbenin plândaki mevkii: (Şekil: 4 No. K)

Bu türbenin kubbesi kâmilen yıkılmıştır. Yalnız dört duvarile bir oymalı ağaç kapısı vardır. 0,48×0,35 metre ölçüsünde iki satırdan ibaret kitabesi şudur:

- 1 — اول امير المؤمنين چون آدى رحلت مقرف يا الالهى ايله جنت
- 2 — بقايه عزم قلدى بوفسادن ديدم تاريخ اوله روحينه رحمت

۹۶۹

V

Eşrefoğlu hanı: (Şekil: 10 plân)

Bu han camiin şarkında ve 44 hatve mesafede kâindir. Dört duvar ile ortasında iki murabba direk ve yedi adet tuğlalı kemere istinat ettirilmiş altı kub-besi ve haricinde, hanın dört ana duvarına bitişik 31 dükkânı şark, garp ve ce-nup taraflarında üç duvarın ortasında birer kubbeli kapısı vardır. Hariçteki dükkânlarla hanın altı adet kubbesi kâmilen yıkılmıştır. Kubbelerin bulunduğu yer-ler tahta ile kapatılmıştır.

Han, Eşrefoğlu Emir Süleyman tarafından hangi tarihte yapıldığı anlaşıl-mamıştır. Şukadar var ki yukarda 22 ve 23 üncü sahifelerde yazdığım 696 tarihli

['] الاثر Muhtar ve Güzide, Esirüddin = اثراالدين Muhtariddin = محار الدين
Ahterii Kebir

vakfiyesinde bu hanı akar olarak tahsis etmiştir. Osmanlı devrinde 998 H. = 1580 M. tarihinde Çavuşbaşı (Adliye Nazırı) tarafından tamir olunmuş olan bu hanın (A) garp kapısı (Şekil: 10 bak) üstünde $0,62 \times 0,38$ metre ölçüsündeki üç satırdan ibaret kitabesi şudur:

- 1 — چاوش باشیه ایتدی منظر مولی عمارت ایلدی بکشهرین اعلا
- 2 — بزستان یایدی هم قلم دعا مرادین ویره دایم حق تعالی
- 3 — تمام اولدی دیدیلر اکه تاریخ بوکن (بوکون) رعنا بزستان اولدی احیا

Beşehrinde bundan başka eski bir han veya han harabesi mevcut olmadığından bu han Çavuşbaşıya ait olmayıp Eşrefoğlu Emir Süleymanın olduğu sabit olur. Binaenaleyh binanın tarzı inşası bunu ima etmektedir.

VI

Eşrefoğlu hamamı: Eşrefoğlu hamamı, kadınlara ve erkeklere mahsus olmak üzere iki kısımdır. Hamam tam hanın garbinde on beş metre kadar mesafededir. Fevkalâde harap ve içi saman dolu olduğundan plânı alınamamıştır.

VII

BEYŞEHRİNDE İÇERİŞEHİR MAHALLESİNDE DEMİRLİ MESCİDİ

Bu mescit, Eşrefoğlu camiinin garp tarafında ve takriben 150 metre uzaklığında mahalle içindedir. $12,20 \times 10,35$ metre sathındadır. Tavanı müstevi olup ortasında başlığı istalaktitli bir ağaç direği vardır. Bu direk başlığı Eşrefoğlu camii direklerine müşabihtir. Bir kapısı ve iki alt penceresile altı adet üst penceresi ve adı yapılmış bir mihrabı vardır. (Şekil: 11 plân) kapısı üstündeki kitabesinde (Medrese) diye yazılı ise de hem mescit, hem medrese (Çocuk mektebi) olarak yapıldığı veyahut kitabesi başka bir yerden sökülerek buraya getirildiği muhtemeldir.

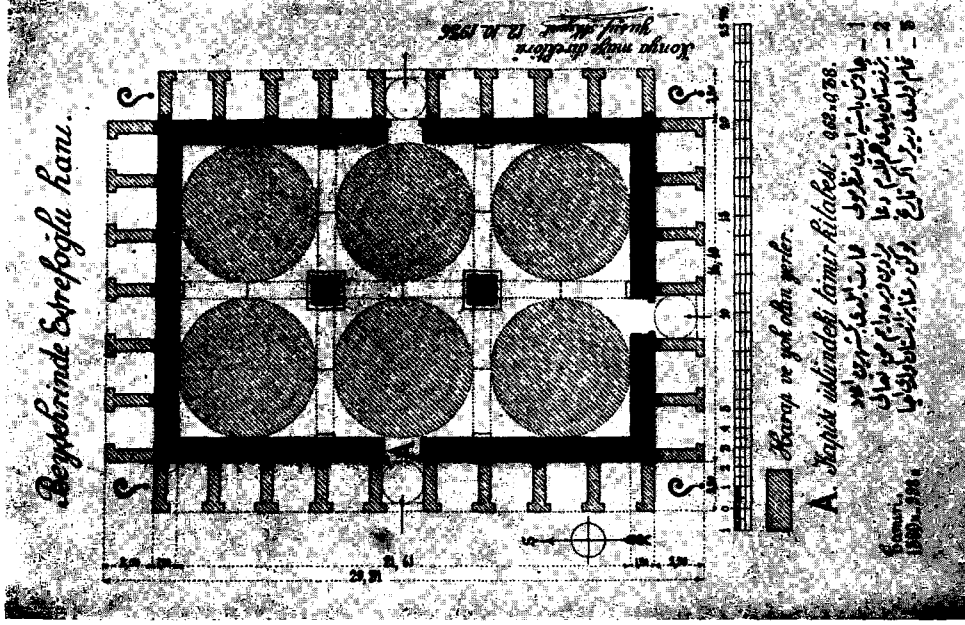
$0,92 \times 0,37$ metre ölçüsünde ve iki satırdan ibaret olan kapısı üstündeki kitabesi şudur:

- 1 — امر بعمارة هذه المدرسة المباركة الامير الكبير ابو الخير ات شرف الدين بك سو باشی
- 2 — بن الامير احمد بن كرت [ا] تقبل الله تعالى منه في شهر سنه اربع عشره وسبعماية

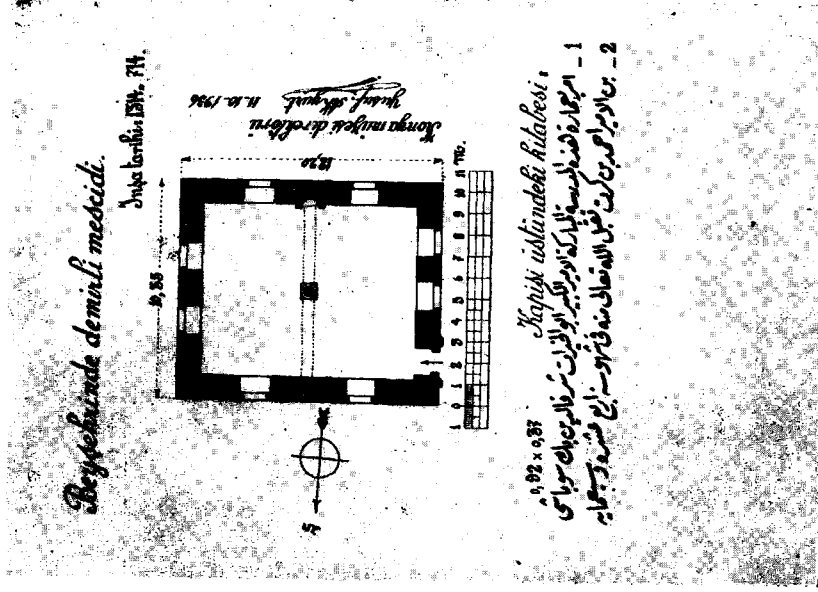
TÜRKÇESİ

Bu mubarek medreseyi Emir Ahmedin oğlu hayrat sahibi Şerafettin Bey Subaşı (yaptığı hayrı allah kabul etsin) yedi yüz on dört senesinde yaptırdı.

[ا] كرت bu kelime noktasızdır.

Şekil: 10 Eşrefoğlu hanı

Demirli mescidi

Şu kitabeye nazaran mescit veya medrese 714 H. = 1314 M. tarihinde yapıldığı anlaşılıyor. Banisi olan Emir Şerafettin Subaşı hakkında malûmat elde edilememiştir. Yalnız Beyşehirin ihtiyar tarih meraklıları bu zat için Emir Seyfettin Süleyman ve oğlu Mübarizüddin Mehmet Bey ümerasından olup Beyşehirin imarına memur olduğu ve her iki emire kethüdalık ettiğini söylüyorlar. Bu rivayetin ne dereceye kadar doğru olduğu belli değildir.

VIII

BEYŞEHRİNDE İSMAİL AKA MEDRESESİ

İsmail Aka medresesi, Eşrefoğlu camiinin garbinde ve cami duvarının amuden en yakın yeri üç metre yetmiş beş santim uzaklığındadır. Gayet muhteşem ve müzeyyen ve fakat harap bir methali (Şekil: 12 methal manzarası) ve methalden 12,50 metre uzaklığında İsmail Akanın bir türbesi, harap olmuş ve izleri belli medrese hücreleri vardır. (Şekil: 13 plân) plânda görüldüğü üzere bu muhteşem ve müzeyyen ve tarih ve san'atçe fevkalâde kıymetli olan medreseden ancak müzeyyen ve oymalı olan büyük methalin bir kısmile bir kubbeli türbe kısmı kalmıştır. Plânda (?) işaretile tahdit olunmuş yerler medresenin hücre yerleri imiş. Meydana getirmek için sondaj ameliyesi yapılmak lâzımdır.

Bu medresenin harabisini tacil ve bu esefli ve telâfisi kabil olmıyan bir hale konmasına sebep olan esbak Beyşehir Kaymakamı Nafi Bey Türk Ocağını yaptırdığı zaman lâzım olan taşları bu medreseden söktürmüş olduğu bütün yerli ahalinin ifadelerinden anlaşılıyor. (1928-1929)

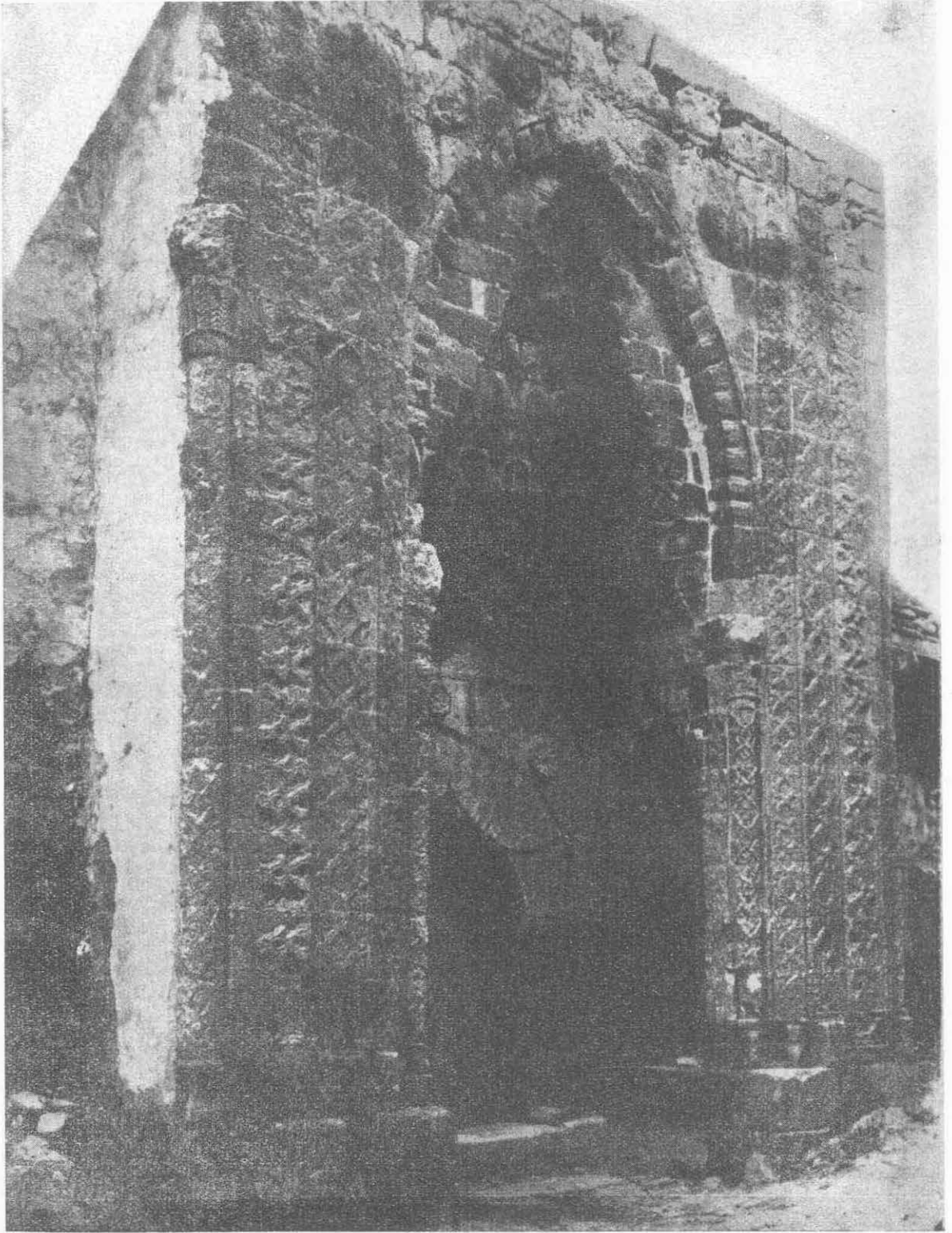
Büyük methalin oyma ve tezyin işleri ve istalaktitleri Eşrefoğlu camii oyma ve nahitlerine müşabehet ve bazı yerlerinde mutabakatı vardır. Büyük methalin üstünde 2,12×0,21 metre ölçüsünde bir satırdan ibaret kitabesi şudur:

1 — رسمت هذه المدرسة الشريفة باسم الامير الكبير جدا ما ابرز بالخيرات
الخطير مجد الدنيا والدين ابى المكارم اسماعيل اقا ابن الخليل شكر سعيه فى شهر سنة
احدى وسبعين وسبعماية

TÜRKÇESİ

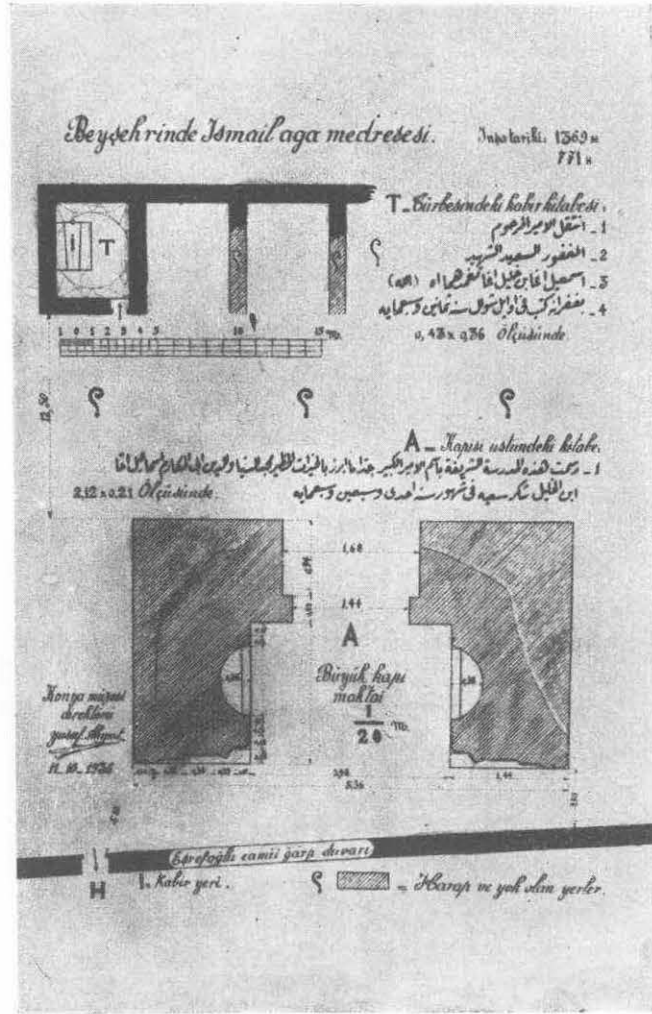
Bu şerefli medreseyi, değerli hayrat ibraz eden büyük şan ve şeref sahibi din ve devletin ulusu, mekârimin babası Haliloğlu İsmail Aka (sayı meşkûr olsun) kendi isim ve namına yedi yüz yetmiş bir senesinde yaptırdı.

Şu kitabeye nazaran medrese, Haliloğlu Mecdettin İsmail Aka tarafından 771 H. = 1369 M. tarihinde yaptırıldığı anlaşılıyor. Türbe kısmı tek bir kubbeden ibarettir. Bu türbede yalnız İsmail Akanın bir kabri vardır. Baş tarafındaki farisî kitabesi bozulmuş olduğundan okunamamıştır. Ayak tarafındaki kitabesi 0,43×0,36 metre ölçüsünde ve dört satırdan ibaret olup şevval 780 H. ikinci-kânun 1379 M. senesinde öldüğünü göstermektedir. Kitabesi şudur:

Şekil: 12 Beyşehirde İsmail Aka medresesi kapısı

- 1 - انتقل الامير المرحوم
- 2 - المغفور السعيد الشهيد
- 3 - اسماعيل آغا بن خليل آغا تعمدهما اه (الله)
- 4 - بعقر انه كتب في اوائل شوال سنة ثمانين وسبعماية

Şekil: 13 Beyşehirinde İsmail Ağa medresesi

IX

BEYŞEHRİNDE MEVCUT BAZI KİTABE VE KABİR TAŞLARI

I

Beyşehirinde Eşrefoğlu camii kible civarının dışında mezarlıkta mevcut olup $0,70 \times 0,50 \times 0,25$ ölçüsünde beyaz mermer üzerine hakedilmiş ve fakat taşın birkaç yeri kırılmış olduğundan üzerinde baki kalan yazılar şunlardır:

- 1 — ... البلد المبارك سليمان شهر السلطان ...
- 2 — ... مسعود بن كيكوس خلد الله ملكه ...
- 3 — ... الله دولته في تاريخ جمادى الاول سنة تسع ...

Bu kitabeye bakılırsa herhalde bu taş eski kalenin diğer bir kitabesi olduğu kaviyyen muhtemeldir. Çünkü 11 inci sahifede yazılı kale kitabesine uygun gelmektedir.

ŞAMDAN KİTABESİ

II

Eşrefoğlu camii içinde kaidesi kutru 0,34 ve irtifarı 0,43 metre ölçüsünde bakırdan kalaylı bir şamdan vardır. Bu şamdanın iki tarafında ikişer satırdan şu kitabe yazılıdır:

- 1 — مما عمل برسم المقر الشريف العالی
- 2 — الامیری الکبیری الصارمی ابراهیم
- 1 — نجل المقر الا شرف بنعوت المؤیدی
- 2 — نائب القلعة المنصور المحروسة بدمشق عز نصره

Beyşehirinde İskender mevkii kurbunda Çilezar Sultan türbesi içinde Selçuk tarzında ve sanduka şeklinde üç kabir taşı vardır. Birisi yazısızdır diğer ikisi yazılıdır.

III

Birinci kabir taşında baş tarafta:

هذا التربة المرحوم المغفور سيد احمد بن اسماعيل

Ayak tarafında:

في التاريخ سنة خمس وستين وسبعماية

IV

Diğer kabir taşının baş tarafında:

هذه التربة المرحومة المغفورة ملك خاتون بنت عزت مهر آغا

Ayak tarafında:

ماتت في التاريخ سنة سبعين وسبعماية

Beyşehirinde Eşref mezarlığında iken yola kalbedilmiş olan yerden naklo-
lunup bugün Eşrefoğlu türbesinde hıfzedilen kabir taşları kitabeleri:

V

Baş taşı:

- 1 — بتر قنديل جان ... شرحه لر آجدى حسن ...
- 2 — مرحوم شيخ زاده درويش حسن بك ابن الشيخ ابراهيم
- 3 — حسن باشا رحمة الله عليه روحه چون فاتحه
- 4 — سنه ۱۱۱۷

Ayak taşı:

- 1 — مرحوم شد او اسط شهر شعبان المعظم
- 2 — ايردى زوال عمرينك ابوهنه
- 3 — انس وملك اوغرادى اندوهنه
- 4 — مرقد پاك يكه تاريخ ايجون
- 5 — فاتحه دى بر حسنك روحه

Silâhtar Ali Paşanın kabir kitabesi:

VI

- 1 — هو الخلاق الباقي
- 2 — وزير منقبت حيدر صفت ذات سنى خصلت
- 3 — كرم پرور سخا كستر مجاهد فى سبيل الله
- 4 — شجاعته عدالتله كرامتله اولوب مألوف
- 5 — امورنده ايدوب توفيقه مظهر حضرت الله
- 6 — قدومى بوسنه ايرد كده ضعفنه كلوب قوت

- 7 — عصات صربی سیف قهری تربیه ایدوب ناکاه
- 8 — بوبکشهرینه منصبله کلوب اولدقده سایه دار
- 9 — نه چاره ارجعو امری یتشدی عزم عقبا راه
- 10 — قلوب اجر سفر دار بقایه بویله بر غازی
- 11 — مقرن جنت المأوی ایده باری تعالی الله
- 12 — دارنده سر فرازی غازی سلحدار پاشا [1]
- 13 — بومشهد صاحبی اولدی عالی کتدی آه ایواه
- 14 — که کامن آلمدی دار فنادن مشتری طلعت
- 15 — دیلرم قبری نی نور علی نور ایده اول الله
- 16 — کلوب قبرم زیارت ایلیانلر دنکه مرجودر
- 17 — درون صدقله سبع المثانی یاد ایدوب قیل آه
- 18 — الفاتحه سنه ۱۲۳۱

VII

Hafız Mehmet Hulüsi Efendi kabir taşı:

- 1 — هوالباقی
- 2 — قال علیه السلام . من مات غریباً فقد مات شهیداً
- 3 — بروسه اعیانی مرحوم حاجی علی آغا زاده
- 4 — فخرالسادات الکرام مرحوم
- 5 — ومغفور له الحاج حافظ محمد
- 6 — خلوصی افندی روحنه فاتحه
- 7 — سنه ۱۲۳۴

VIII

Sabık Beyşehir müsellemini İsmail Efendinin kabir taşı:

[1] Kamusülalâmda Silâhdar Ali Paşa adile yazılan Ali Paşayı Konya eyaletinden azlinden sonra Kaleyi Sultaniyede 1244 de vefat ettiği yazılıyor. Bu belki başka bir Ali Paşadır.

- 1 — هوالباقى
- 2 — آهكىم بو عالم ايجره بنده شادان اولدم
- 3 — درديمه درمان آرادم بر علاجن بولدم
- 4 — كچدى عمرم كنجلكمه طويدم
(Misra aynen)
- 5 — بر مسافر كي كلدم بنده مهمان اولدم
- 6 — سابق بكشهرى مسلمى خواجكان
- 7 — ديوان هايوندن مرحوم اسماعيل
- 8 — افندى روحنه فاتحه
- 9 — سنه ۱۲۳۸ فى ر

Beyşehirinde Yeni mahallede mevcut cami ve çeşme kitabeleri: Pazar meydanında pazar çeşmesi kitabesi: 0,58×0,43 metre eb'adındadır.

IX

- 1 -- بارك الله جاين ايتدى اتخاب كوردى مشرقدن دوغنججه آفتاب
- 2 -- حاجى بك قلدى بنا بو چشمه يى فيض ربانيدن اولوب فتح باب
- 3 -- موقعنده بر اثر وضع ايلدى مجمع ناسه كه يحد يحساب
- 4 -- چشمه مأفرا ت عين حيا ت ساقيسى طوبى له حسن مأب
- 5 -- سلسبيل آسا اقتدى صوينى باقى اعمال اوله چون كنت تراب
- 6 -- تشنه لر ريان اولوب راحت بوله شاد اوله ارواح باقى كامياب
- 7 -- صدقيا تاريخنى هاتف ديدى ويراييج حسن حسين عشقنه آب
- 8 -- سنه ۱۲۱۵

Son mısra ebce t hesabile tarih çıkmıyor.

Hacı Armağan mahallesinde cuma camii yakınındaki çeşme kitabesi: 0,50×0,41 metre ölçüsünde:

X

- 1 — بر سحر دوكدى نسيم فيض رحمت مشربا بوستان سبزه غنجه لر آچلدى صدای مرچيا
- 2 — حاجى حافظ زاده خيرات ايلدى الله ايجون وارنى صرف ايلدى حق يولنه اى دلربا
- 3 — چشمه مأفرا ت... روان بخش عين حيا ت ياد اوله خيريله دلده مشرقا تا مغربا

- 4 — كل صودن ايج ال اچوب بر فائحه اخلاص ايله اوقيوب اجداد ارواحنه ايله موهبا
 5 — صدقيا تاريخنه هائف ديدى فوق السما اوقيوب عيناً تسمى سلسبيلاً طيباً
 6 — سنه ۱۲۳۰

Son mısra ebcele hesabale tarih çıkmıyor.

Hacı Armağan mahallesinde çarşı camii kitabesi: 0,66×0,53 metre ölçüsünde:

XI

- 1 — نه خوش روضه اولوبدر برجوار سوق سلطانده مقر بجمع اعلا زيارتگاه بيت الله
 2 — نظير بيت معموردر مثيل مسجد اقصى امام المتقين انده ايدر تسبيح ذكر الله
 3 — سراپا نور ايله مملو منور قرب درگاهه عفو ايله خداوندا قصورى حاجى لطف الله
 4 — بزيرى بزل مال ابتدى براى حق خلوصانه معلى مؤمنين انده نياز ايدر لقاء الله
 5 — بوخوب رسميله بنيادى موفق اولدى اولجانه وهب يا تاريخى دوشدى مطابق جورى رضاه الله
 6 — سنه ۱۲۳۹

Son mısra ebcele hesabale tam tarih çıkmıyor.

12 - 2 - 1938

Konya Asarı Atika Müzesi Direktörü

Yusuf Akçurt

— Z E Y L —

TAMİRE MUHTAÇ YERLER

I — *Eşrefoğlu Camii*: (Şekil: 4 bak).

- 1 = A: Büyük methalin harici,
 2 = B: İkinci iç methal,
 3 = E: Mihrabın önündeki kubbenin istinat kemerleri (çökmek üzeredir),
 4 = F: Çinili mihrap,
 5 = T: Türbe kısmı. Dahili ve harici,
 6 = : Akmakta olan cami tavanları

II — *Eşrefoğlu Hamı*:

- 7 = : Bütün yerlerinde tamirat icrası lâzımdır. Plândaki harap yerler gösterilmiştir. (Şekil: 10 bak)

III — *İsmail Aka medresesi*: (Şekil: 13 bak).

- 8 = A: Medresenin büyük ve harici methali,
 9 = ? : İşaretli yerlerde sondaj yaptırılarak medresenin eski plânının tesbiti.
 10 = T: Türbe kısmının tamiri.

Y. A.